

Чорноморський національний університет імені Петра Могили

(повне найменування вищого навчального закладу)

Навчально-науковий інститут публічного управління та
адміністрування

(повне найменування інституту, назва факультету (відділення))

кафедра публічного управління та адміністрування

(повна назва кафедри (предметної, циклової комісії))

«Допущено до захисту»

Завідувач кафедри публічного управління та адміністрування

О. Н. Євтушенко

“ _____ ” _____ 20__ року

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
на здобуття ступеня вищої освіти

магістр

(ступінь вищої освіти)

на тему: **ВПЛИВ ПРОЦЕСУ ІНФОРМАТИЗАЦІЇ НА ДІЯЛЬНІСТЬ
ДПІ В УМОВАХ ЗДІЙСНЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНОЇ
ПОЛІТИКИ ДЕРЖАВИ**

Керівник: канд. наук з держ. упр., доцент
Штиршов Олександр
Миколайович

(вчене звання, науковий ступінь, П.І.Б.)

Рецензент: д.політ. н., професор
Євтушенко Олександр
Никифорович

(посада, вчене звання, науковий ступінь, П.І.Б.)

Виконав: студентка VI курсу групи 635 МЗ
Добренецька Тетяна Вікторівна

(П.І.Б.)

Спеціальності: 281 «Публічне управління та
адміністрування»

(шифр і назва спеціальності)

ОПІ: «Державна служба»

Миколаїв – 2024 рік

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ЗДІЙСНЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ ДЕРЖАВИ.....	7
1.1. Теоретико-методологічні засади реалізації інформаційної політики держави.....	7
1.2. Об'єкти та суб'єкти інформаційної політики держави.....	20
1.3. Нормативно-правова база у сфері інформатизації податкових інспекцій.....	27
РОЗДІЛ 2 ТРАНСФОРМАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ В СФЕРІ ІНФОРМАТИЗАЦІЇ ДЕРЖАВНИХ ПОДАТКОВИХ ІНСПЕКЦІЙ ЯК СКЛАДОВА ІНФОРМАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ ДЕРЖАВИ.....	33
2.1 Процес інформатизації державних податкових інспекцій в контексті здійснення інформаційної політики держави.....	33
2.2 Роль процесу інформатизації державних податкових інспекцій у формуванні нових форм податкового менеджменту.....	45
2.3 Проблемні питання регулювання інформаційно-аналітичного забезпечення функціонування державних податкових інспекцій.....	53
РОЗДІЛ 3 НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРОЦЕСУ ІНФОРМАТИЗАЦІЇ В ДІЯЛЬНОСТІ ДЕРЖАВНИХ ПОДАТКОВИХ ІНСПЕКЦІЙ В УМОВАХ ЗДІЙСНЕННЯ ДЕРЖАВНОЇ ІНФОРМАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ.....	61
3.1. Сучасні світові тенденції у сфері інформатизації податкових органів.....	61
3.2. Застосування Internet-технологій у сфері податкового адміністрування.....	70
3.3. Напрями вдосконалення процесів інформатизації податкової системи України в умовах здійснення інформаційної політики держави...	78
ВИСНОВКИ.....	87
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	90

ВСТУП

Проблеми утвердження пріоритету людини в економічній, політичній та духовній сферах сучасного українського суспільства інтенсивно взаємопов'язані з викликами в інформаційній сфері, особливо з точки зору державного управління та правового регулювання. Ця взаємозалежність підкреслює потребу в усвідомленій та цілеспрямованій інформаційній політиці, яка має на меті забезпечення гармонійного розвитку особистості та втілення конституційних засад суверенної та незалежної держави.

Українська держава, відповідно до своєї Конституції, має створювати умови, де наука, техніка, та інформатизація служитимуть інтересам усього суспільства та кожної окремої особи, сприяючи їхньому всебічному розвитку. Реалізація цих цілей вимагає не тільки технологічних інновацій, але й культурних та нормативних змін.

Координація дій усіх суб'єктів інформаційних відносин, забезпечення відповідності інформаційної політики сучасним вимогам демократичного суспільства і правової держави, розробка міжгалузевих наукових досліджень у галузях управління, адміністративного та процесуального права виступають ключовими елементами сучасної інформаційної політики. Це включає не тільки адаптацію існуючих норм та стандартів, але й створення нових підходів, які б відповідали динамічним змінам в інформаційних технологіях та їх впливу на суспільство.

Податкова система є невід'ємною складовою державного управління, і її ефективність значною мірою залежить від організації та рівня інформатизації роботи податкових органів. Діяльність цих органів базується на обробці великих обсягів різноманітної інформації, що робить інформаційно-аналітичне забезпечення ключовим елементом їх функціонування.

Однак, існує низка проблем, які заважають податковим органам максимально ефективно використовувати можливості інформаційно-

аналітичного забезпечення. Серед основних проблемних питань можна виділити організаційні аспекти які вимагають вдосконалення структури роботи податкових органів для забезпечення оптимального використання інформаційних ресурсів. Але ефективному застосуванню можливостей податковим органам заважає низка проблемних питань, що пов'язані із корегуванням організаційної, технологічної, нормативно-методичної, інформаційної бази, системи захисту інформації з метою відповідності її сьогоденним викликам, потребі здійснення ретроспективних історичних розвідок цієї сфери як підстави для прогнозування.

Деякі аспекти у сфері інформатизації функціонування податкових органів були предметом дослідження таких вчених: І. Арістова, А. Баровської, А.Берлача, М.Бутка, Р.Ковалю, Б.Кормича, А.Манойла, А.Новицького, В.Попова, В. Поповича, І. Стаценко-Сургучової, В.Мацюка, В.Плішкіна, С. Ріппа, В.Росоловського, Д. Семир'янова, Ф. Ярошенка та інших.

Неведені дослідники детально розробили засади методологічних аспектів інформаційно-аналітичної роботи, як допоміжної управлінської діяльності, значно сприяло розробці теоретичного та практичного базису для органів влади в цілому. Вітчизняні науковці успішно створили понятійний апарат, сформулювали концептуальні положення і надали практичні рекомендації щодо інформатизації державного управління. В той же час реалізація процесу інформатизації у державних податкових органах, якій притаманні певні організаційні особливості та специфіка наряду пов'язані з функціональними відмінностями, масштабністю інформаційних процесів, розвиненим нормативно-правовим забезпеченням, донині як у вітчизняній так і зарубіжній літературі дуже рідко були об'єктом наукових досліджень.

Метою кваліфікаційної роботи є теоретичний аналіз та розробка напрямів вдосконалення ефективності процесу інформатизації державних податкових інспекцій в умовах реалізації інформаційної політики держави.

Поставлена мета зумовила розв'язання наступних **завдань**:

- дослідити теоретико-методологічні засади реалізації інформаційної політики держави;

- проаналзувати об'єкти та суб'єкти інформаційної політики держави;

- проаналізувати нормативно-правову базу у сфері інформатизації податкових інспекцій;

- здійснити аналіз процесу інформатизації державних податкових інспекцій в контексті здійснення інформаційної політики держави;

- розкрити роль процесу інформатизації державних податкових інспекцій у формуванні нових форм податкового менеджменту;

- визначити проблемні питання регулювання інформаційно-аналітичного забезпечення функціонування державних податкових інспекцій;

- запропонувати напрями вдосконалення процесів інформатизації податкової системи України шляхом дослідження сучасних світових тенденцій та застосування Internet-технологій у сфері інформатизації податкових органів в умовах здійснення інформаційної політики держави;

Об'єктом кваліфікаційної роботи є – процес інформатизації державних податкових інспекцій.

Предметом кваліфікаційної роботи є – вплив процесу реалізації інформаційної політики держави на інформатизацію державних податкових інспекцій.

Методи дослідження. Під час виконання кваліфікаційної роботи використовувалися наступні методи: єдності логічного та історичного (узагальнення підходів до окреслення змісту поняття «інформатизація державних податкових інспекцій»), компаративного аналізу (аналіз та порівняння наявних підходів до оцінки рівня ефективності світового досвіду у процесі інформатизації органів податкової інспекції та вітчизняних реалій); систематизації (розробка пропозицій стосовно внесення змін до нормативно актів, стосовно інформатизації державних податкових інспекцій); економіко-статистичний (аналіз сучасного стану

правового та інформаційного забезпечення інформатизації державних податкових інспекцій); індукції та дедукції (обґрунтування потреби запровадження системи автоматизації діловодства і електронного документообігу як інструменту вдосконалення інформатизації державних податкових інспекцій); аналізу і синтезу (розробка практичних порад щодо вдосконалення системи інформатизації державних податкових інспекцій).

Практичне значення одержаних результатів полягає у систематизації даних стосовно ефективності реалізації інформаційної політики держави в роботі державних податкових інспекцій, аналізі можливостей застосування державними податковими інспекціями методичних рекомендацій стосовно запровадження позитивного іноземного досвіду функціонування податкових органів, включаючи аспекти інформатизації. Також актуальними видаються поради стосовно використання INTERNET-технологій у податковому адмініструванні.

Структура та обсяг роботи. обумовлені предметом, метою і завданнями. Кваліфікаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, дев'яти підрозділів, висновків, списку використаних джерел який налічує 72 найменування. Загальний обсяг роботи становить 96 сторінок, з них основний текст – 88 сторінок.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ЗДІЙСНЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ ДЕРЖАВИ

1.1. Теоретико-методологічні засади реалізації інформаційної політики держави

Державна інформаційна політика є важливим аспектом управління сучасною державою, яка спрямована на регулювання інформаційних процесів і забезпечення стратегічних інтересів країни у внутрішньому та зовнішньому інформаційному середовищі. Вона визначає принципи, напрями, механізми та засоби, за допомогою яких держава реалізує свої завдання у сфері інформації.

Державна інформаційна політика виконує важливу інтеграційну роль у розвитку суспільства, гармонізуючи процеси обміну інформацією, регулювання інформаційних технологій і забезпечення прав громадян на доступ до інформації, одночасно захищаючи державу від зовнішніх і внутрішніх загроз в інформаційному просторі.

З точки зору системного підходу «державна інформаційна політика визначається як діяльність органів державної влади за напрямами: розробка цільових орієнтирів, критеріїв оцінки ефективності інформаційної політики, що визначаються на основі прийнятої ідеологічної доктрини; виробництво, накопичення і зберігання актуальних даних про соціально значимі події, що відбуваються в державі та за її межами; адаптація, інтерпретація, впорядкування та визначення пріоритетності названих відомостей відповідно до прийнятих ідеологічними установками; впорядковане тиражування і розповсюдження цих відомостей по каналах масової комунікації, перш за все державними каналами; забезпечення координації діяльності недержавних каналів масової комунікації та прес-служб держструктур; цілеспрямована підготовка і перепідготовка кадрів,

зайнятих в інформаційній сфері й ін.» [45].

Проблематика формування та реалізації інформаційної політики держави, зокрема в контексті взаємодії влади та суспільства через ЗМІ, є багатогранною та вимагає комплексного підходу. Розв'язання ключових завдань, таких як модернізація телерадіомовлення, перехід до цифрових технологій та створення єдиного інформаційного простору, може бути реалізоване в короткостроковій перспективі за умови належного фінансування, інноваційного розвитку та інституційної підтримки, реалізація зазначеного сприятиме підвищенню професіоналізму та культури масмедіа, а також сприятиме створенню етичних стандартів у сфері ЗМІ, в цілому цей процес має на меті формування конструктивного діалогу між владою і суспільством.

При цьому ця діяльність повинна мати інтегрований підхід, який включає правові, організаційні, психологічні та технологічні аспекти. Постійний пошук нових форм взаємодії між владою, ЗМІ та суспільством є запорукою ефективності інформаційної політики держави.

Цінність визначення сутності інформаційної політики держави через напрями діяльності публічних органів влади полягає у можливості чіткої систематизації, аналізу та диференціації завдань, що вирішуються в цій сфері (рис. 1.1.)

Зазначений підхід дозволяє диференційовано та цілісно оцінювати діяльність публічних органів влади в сфері інформаційної політики, забезпечуючи її ефективність та відповідність сучасним потребам суспільства.

Рис. 1.1. Різноманіття завдань державної влади по формуванню державної інформаційної політики

В той же час з розвитком технологій з'являються нові виклики та потреби, які вимагають актуалізації підходів і завдань. Формування єдиного інформаційного простору, розвиток високотехнологічних галузей та регулювання реклами – це ключові напрямки, в які справді необхідно втручання держави для забезпечення балансу інтересів і мінімізації ризиків. Хоча деякі проблеми можуть бути частково вирішені через досягнення комплексних рішень які часто вимагають динамічного підходу і гнучкого реагування на зміни.

Вартою уваги є думка науковця у сфері інформаційної який вважає, що «державна інформаційна політика – це здатність і можливість суб'єктів політики впливати на свідомість, психіку людей, їх поведінку і діяльність за допомогою інформації в інтересах держави і громадянського суспільства» [50].

Важливою є роль держави та недержавних організацій у формуванні інформаційної політики, а також значення свободи слова і незалежних ЗМІ в демократичних суспільствах. У демократичних режимах

важливо забезпечити баланс між контролем держави і свободою дій інших акторів, таких як політичні партії, громадянське суспільство та медіа. Цей баланс допомагає запобігти надмірному контролю з боку держави, що може призвести до авторитаризму. Незалежні ЗМІ відіграють ключову роль у цьому процесі, оскільки вони можуть забезпечити різноманітність думок, критикувати дії влади та інформувати громадськість про важливі події. Свобода слова є основою для розвитку демократичного суспільства, оскільки вона дозволяє громадянам висловлювати свої погляди, обговорювати проблеми та впливати на політичні рішення.

Таким чином, підтримка незалежних ЗМІ та свободи слова є важливими умовами для забезпечення демократичних цінностей і прав людини.

В контексті реалізації інформаційної політики держави наголосимо на важливості демократичних механізмів та свободи слова для забезпечення балансу в суспільстві й обмеження надмірного впливу держави. Основна думка полягає в тому, що прагнення держави до розширення своєї влади є природною тенденцією, яка потребує обмеження через поділ влади, системного контролю над елітами, та безумовно свобода слова як ключовий механізм, який дозволяє громадянам орієнтуватися в політичних процесах, виходячи за межі власного досвіду.

В цьому контексті особливу роль відіграють недержавні ЗМІ, які забезпечують об'єктивну та різнобічну інформацію, сприяючи розвитку громадянської свідомості. Без свободи слова, зазначеної як фундаментальної умови, інші права людини стають важкодосяжними.

На підставі аналізу джерел які використовувались в ході написання роботи доречним вважається визначення фахівця в сфері дослідження інформаційної політики держави та влади В. Цимбалюка. Він зазначає, що «інформаційна політика розглядається як сукупність цілей, що відображають національні інтереси в інформаційній сфері, стратегії, практиці, завдання державного управління, управлінських рішень і методів їх реалізації, що розробляються і реалізуються державною владою для

регулювання та вдосконалення як власне процесів інформаційної взаємодії в суспільно-політичному житті та соціально-економічній сфері життєдіяльності суспільства і держави, так і процесів забезпечення такої взаємодії» [58].

Важливими є ключові аспекти інформаційної політики держави, які мають стратегічне значення для забезпечення національних інтересів. Тобто основний акцент зроблено на системності, цілеспрямованості та адміністративно-управлінських механізмах як основних характеристиках інформаційної політики держави. В цій ситуації актуалізується питання важливості національних інтересів тому що інформаційна політика спрямована на захист і реалізацію інтересів як держави, так і суспільства, забезпечуючи їх гармонізацію та регулювання інформаційної взаємодії через розробку та вдосконалення механізмів для забезпечення ефективного обміну інформацією.

Інформаційна політика сприймається крізь системний підхід як комплексна система заходів, що охоплює всі етапи роботи з інформацією: збір, аналіз, збереження, поширення і використання.

Крім того інформаційна політика держави є стратегічним інструментом, який забезпечує захист національних інтересів, управління інформаційними процесами та створення умов для сталого розвитку суспільства.

Системність інформаційної політики держави має на меті здійснення органічно взаємозалежних, що знаходяться в структурній підпорядкованості та реалізуються згідно загальних цілей та завданнями заходів адміністративно-управлінського змісту. «Системність інформаційної політики держави робить необхідним залучення в ході її здійснення функціональних механізмів координації і субординації» [64].

Крім того, інформаційна політика держави щільно пов'язана з іншими векторами функціонування держави, додана в контекст її сучасного політичного курсу. «Її ефективна реалізація неможлива без координації, узгодженості із зусиллями держави в області економіки,

соціальної сфери, освіти та культури, законності та правопорядку і т.д.» [66].

Цілеспрямованість інформаційної політики держави передбачає її орієнтованість на досягнення конкретних результатів в інформаційній сфері тієї чи іншої держави. «При розробці концепції інформаційної політики держави» стратегічні цілі та основні завдання необхідно визначати, виходячи з комплексного аналізу інформаційного простору держави та суспільства як об'єкта управління, а також функціонального призначення інформаційних потоків» [34].

В цілому «орієнтованість інформаційної політики держави на адміністративно- управлінські механізми припускає використання в ході її здійснення таких прийомів управління, як прийняття рішень, організація, регулювання, контроль, нагляд, облік і т.п» [61].

Одже можемо представити структуру механізму управління інформаційною сферою, підкреслюючи комплексний підхід до цього процесу. До складу цього механізму відносимо комплексність структури управління як власне ефективного управління інформаційною сферою де важливо враховувати всі складові механізму, які забезпечують цілісність і функціональність системи.

Сам механізм управління розуміється нами а двох вимірах як власне керована система (об'єкт управління) яка підлягає регулюванню (наприклад, інформаційний обмін, ЗМІ, технології тощо), а також як керуюча система (суб'єкт управління) куди ми відносимо державні органи влади та управління, що здійснюють контроль і приймають рішення. Простіше кажучи для ефективного функціонування управлінських механізмів в інформаційній сфері необхідно забезпечити системний підхід, гармонізувати взаємодію між керуючими і керованими системами, а також постійно вдосконалювати методи і засоби управління на основі принципів зворотного зв'язку та оцінки ефективності.

Наголосимо на важливості врахування національної обумовленості при формуванні та реалізації інформаційної політики держави. Це означає

адаптацію політики до специфічних умов і потреб конкретної нації. Якщо говорити більш детальноше та варто зупинитись на чинниках, що впливають на інформаційну політику, до складу яких входить географічне положення яке визначає стратегічні переваги чи виклики, зокрема в контексті інформаційної безпеки та міжнародних комунікацій, ресурсна забезпеченість яка включає матеріальні та людські ресурси, що впливають на спроможність реалізувати інформаційні стратегії, кількісний і якісний склад населення що включає демографічні та освітні характеристики які формують потреби та можливості суспільства в інформаційній сфері. Також на нашу думку доречно додати і рівень економічного розвитку який виражається у економічній можливості що визначає масштаби інвестицій в інформаційні технології, інфраструктуру та освіту.

В цілому національна обумовленість інформаційної політики забезпечує її адаптацію до унікальних умов і потреб конкретної держави. Такий підхід сприяє гармонізації інтересів суспільства і держави, забезпечуючи ефективну реалізацію стратегічного курсу, узгодженого з національними традиціями, цінностями та ресурсами.

«Державна інформаційна політика являє собою регулюючу функцію органів державної влади й управління, спрямоване на розвиток інформаційної сфери суспільства й держави, яка охоплює не тільки телекомунікації, інформаційні системи або засоби масової інформації, але й усю сукупність виробництв і відносин, пов'язаних зі створенням, зберіганням, обробкою, демонстрацією, передачею інформації у всіх її видах» [53].

Відповідно до Закону України «Про інформацію» [13], – «Державна інформаційна політика – це сукупність основних напрямів і способів діяльності держави по одержанню, використанню, поширенню та зберігання інформації. Головними напрямами і способами інформаційної політики держави є: забезпечення доступу громадян до інформації; створення національних систем і мереж інформації; зміцнення матеріально-технічних, фінансових, організаційних, правових і наукових

основ інформаційної діяльності; забезпечення ефективного використання інформації; сприяння постійному оновленню, збагаченню та зберіганню національних інформаційних ресурсів; створення загальної системи охорони інформації; сприяння міжнародному співробітництву в галузі інформації і гарантування інформаційного суверенітету України; сприяння задоволенню інформаційних потреб закордонних українців» [13].

Але не дивлячись на це наголосимо на важливості врахування національної обумовленості при формуванні та реалізації інформаційної політики держави. Це означає адаптацію політики до специфічних умов і потреб конкретної нації. Національна обумовленість інформаційної політики забезпечує її адаптацію до унікальних умов і потреб конкретної держави. Такий підхід обумовлює гармонію у відносинах інтересів суспільства і держави, забезпечуючи результативну реалізацію стратегічного курсу, узгодженого з стратегічними інтересами.

«Україна є учасником Ради Європи, яка визначає певні стандарти в сфері свободи інформації, що містяться у Європейській Конвенції з прав людини, Рекомендаціях «Про доступ до офіційних документів», «Про гарантії незалежності громадського мовлення», «Про заходи, що сприяють плюралізму в ЗМІ», «Про захист недоторканності приватного життя в Інтернеті», «Про права журналістів на не розкриття своїх джерел інформації» та ін. Україна також ратифікувала Європейську конвенцію про транскордонне телебачення, Конвенцію ООН «Про доступ до інформації, участь громадськості в процесі прийняття рішень та доступ до правосуддя з питань, що стосуються довкілля», Протокол що є додатков до Конвенції про кіберзлочинність» [4], який торкається питань криміналізації дій расистського та ксенофобного характеру, вчинених через комп'ютерні системи (ETS N 189). Доречним також згадати, що у 2007 році Верховна Рада України прийняла Закон України «Про Основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007–2015 роки» [15].

Державна інформаційна політика є ключовим елементом для формування сучасного демократичного суспільства. Вона повинна

забезпечувати права громадян на інформацію, підтримувати національний суверенітет і сприяти інтеграції в глобальний інформаційний простір, одночасно враховуючи інтереси всіх суб'єктів суспільного життя. Це включає не тільки громадян, але й організації різного рівня, державні структури та бізнес. Розробка зрозумілого та доступного механізму отримання інформації є ключовим елементом для забезпечення інформаційного суверенітету та безпеки, а також для формування активної громадянської свідомості.

На сьогоднішній день постає важливе питання про необхідність формування чіткої законодавчої бази для визначення стратегічних цілей та методологічних засад в інформаційній політиці України. Без такого документу важко реалізувати ефективне регулювання в інформаційній сфері, що, зрештою, впливає на всі аспекти суспільного життя. Концепція інформаційної політики має включати не лише принципи та пріоритетні завдання, але й механізми для інтеграції різних секторів суспільства. Це створить умови для ефективного виробництва, використання ресурсів та управління суспільними відносинами, пов'язаними з обробкою та зберіганням інформації.

Якщо говорити про Закон України «Про інформацію» [13] то в ньому наведено неповне визначення державної інформаційної політики. В цьому контексті виникає потреба узагальнено сформулювати декілька визначень інформаційної політики держави (табл. 1.1) [51].

Державна інформаційна політика

<p>-це інформаційне забезпечення діяльності системи органів державної влади й місцевого самоврядування, включаючи її забезпечення структурованою інформацією про стан і розвиток світового співтовариства шляхом трансграничного обміну, при дотриманні гарантованого захисту від внутрішніх і зовнішніх інформаційних погроз.</p>	<p>-це сукупність цілей, що відбивають національні інтереси в інформаційній сфері, стратегії, тактики, управлінські рішення й методи їхньої реалізації, які розробляються й реалізуються державною владою для регулювання й удосконалювання як безпосередньо процесів інформаційної взаємодії у всіх сферах життєдіяльності суспільства й держави так і процесів технологічного забезпечення такої взаємодії.</p>
<p>-це особлива сфера життєдіяльності людей, пов'язана з відтворенням і поширенням інформації, що задовольняє інтереси держави й цивільного суспільства, і спрямована на забезпечення творчого, конструктивного діалогу між ними і їхніми представниками.</p>	<p>-це комплекс політичних, правових, економічних, соціально-культурних й організаційних заходів держави, спрямована на забезпечення конституційного права громадян на доступ до інформації.</p>
<p>-це багатофункціональне комплексне завдання державного управління по забезпеченню інформаційної взаємодії цивільного суспільства й влади, включаючи державне й місцеве самоврядування.</p>	<p>-це комплекс політичних, правових, економічних, соціально-культурних і організаційних заходів української держави в сфері відтворення та розповсюдження інформації, що включає в себе систему заходів щодо забезпечення інформаційної безпеки України.</p>

Але на мою думку ефективна інформаційна політика є ключовим елементом для забезпечення стабільності та гармонії в суспільстві що виражається у співпраці публічних органів влади з громадянським суспільством та забезпечує необхідний баланс між захистом національних інтересів і правами особистості. Формування сприятливого інформаційного середовища, яке підтримує розвиток економіки, культури та соціального життя, є важливим завданням для кожної держави. Крім того, захист моральних і духовних цінностей є індикатором досягнення стабільності та громадянської злагоди та в кінцевому додатку дозволяє зберегти культурну цілісність і ідентичність нації.

Окреме питання сосується важливості державної інформаційної політики в системі регулювання соціально-політичних відносин. У сучасному світі, де інформаційний простір швидко розвивається та стає все

складнішим, ефективна інформаційна політика відіграє ключову роль у забезпеченні системного розвитку суспільства, інформаційної безпеки та є запорукою подальшого розвитку інформаційної політики держави. Зважений і продуманий підхід до формування інформаційної політики може сприяти створенню сприятливого інформаційного середовища. Це, в свою чергу, допомагає захищати національні інтереси, забезпечувати інформаційну і психологічну безпеку.

Ми вважаємо що важливим є аспект інформаційної політики, а саме підвищення ролі і значення інформаційно-аналітичної роботи — необхідність активного моніторингу інформаційних каналів та аналізу даних для оцінки впливу на органи влади. Це є критично важливим для реагування на різноманітні виклики, включаючи спроби маніпуляції або дезінформації. Також важливо, щоб інформаційна політика була інтегрована в загальну стратегію розвитку країни, враховуючи економічні, соціальні, культурні та науково-технічні зміни. Це допомагає формувати більш цілісне уявлення про потреби суспільства та реагувати на зовнішні впливи, ґрунтуючись на актуальних реаліях. Технології, що використовуються в інформаційній політиці, можуть включати аналіз великих даних, штучний інтелект та машинне навчання для оперативного реагування на інформаційні виклики та підтримки прийняття рішень.

Також не слід забувати що активна участь усіх зацікавлених сторін, включаючи громадян, соціальні групи та інститути, є критично важливою для формування адекватної і дієвої державної інформаційної політики. Тільки шляхом залучення різних представників суспільства можна врахувати всі аспекти соціально-економічного, науково-технічного та культурного розвитку різних регіонів. Цей процес може включати в себе відкриті обговорення, консультації, опитування та інші форми взаємодії між державними органами та громадськістю. Крім того, прозора комунікація допоможе забезпечити зворотний зв'язок, який може бути використаний для корекції та оптимізації політики. Одже, «державна інформаційна політика являє собою сукупність цілей, що відображають

національні інтереси України в інформаційній сфері, стратегічні напрями державної політики та інформаційну систему, що реалізовує поставлені завдання» [47].

В умовах сьогодення Цілі сталого розвитку, що були затверджені на Саміті ООН у 2015 році, справді слугують важливим орієнтиром для країн у їхніх зусиллях щодо подолання глобальних викликів, таких як бідність, нерівність, зміна клімату та інші. Вартує уваги ціль № 9, що стосується створення стійкої інфраструктури, всеосяжної і стійкої індустріалізації, а також інновацій, є критично важливою для економічного розвитку України та її інтеграції в світову економіку. Об'єднуючи зусилля в цьому напрямку, Україна має можливість не лише підвищити ефективність своєї промисловості та інфраструктури, а й сприяти сталим інноваціям, які можуть забезпечити тривале економічне зростання. Розробка національної системи з 86 завдань - це важливий крок у напрямку адаптації глобальних цілей до специфіки національних потреб і викликів. Це дозволяє зосередити зусилля на пріоритетних галузях та створити умови для участі всіх зацікавлених сторін.

У Національній доповіді «Цілі сталого розвитку: Україна» зафіксовано національні завдання, індикатори для моніторингу виконання завдань та цільові орієнтири для досягнення до 2030 року.

Національна доповідь «Цілі Сталого Розвитку: Україна» є важливим документом, який визначає стратегічні орієнтири для досягнення Цілей сталого розвитку в Україні, і принцип «нікого не залишити осторонь» має особливу значущість в контексті залучення низки інформаційних, статистичних та аналітичних матеріалів з метою забезпечення розвитку та розробки національної системи ЦСР, що включає 86 завдань та 172 показники, слугує надійною основою для ефективного планування, моніторингу і оцінки прогресу. Ця система дозволяє не лише оцінювати досягнення на різних рівнях, але і вчасно виявляти проблеми чи прогалини в реалізації політик. Інформаційні, статистичні та аналітичні матеріали, які були використані для формування цієї системи, забезпечують

обґрунтованість прийнятих рішень та дозволяють залучати всі зацікавлені сторони до процесу реалізації ЦСР. Це створює можливість для більшої прозорості, підзвітності та, відповідно, покращує довіру з боку населення.

Кожна із 17 ЦСР забезпечена відповідним завданням. До завдань цілі № 9 входять розвиток телекомунікаційних технологій та інноваційної системи та можливості їх запровадження у різних галузях виробництва та промисловості. Зокрема забезпечення доступності до мережі інтернет, особливо у віддалених районах.

Визначальним фактором який стосується розвитку економіки України є необхідність інвестування в інформаційно-комунікаційну інфраструктуру. Справді, висококваліфіковані ІТ-спеціалісти є одним із ключових активів країни, і їхній втрата може суттєво вплинути на конкурентоспроможність і технологічний прогрес. Вирішення проблеми відтоку кадрів вимагає комплексних заходів, які мають включати процедуру створення умов для розвитку ІТ-інфраструктури що передбачає забезпечення надійного доступу до інтернету, розвитку центрів обробки даних і підтримки стартапів. Залучення інвестицій через створення стимулів для іноземних і національних інвесторів для вкладення в ІТ-сектор та цифрову трансформацію підприємств. Також не слід забувати про підтримку ініціатив, що пропонують програми навчання для молодих спеціалістів, забезпечуючи їм можливості для розвитку в Україні. Доречним також вбачаємо створення сприятливого бізнес-середовища для нових технологічних компаній через гранти, менторство та інші форми підтримки. Виходячи з даної проблеми як рекомендація Міністерствам та державним органам слід активно просувати концепцію цифрових бізнес-моделей, щоб підприємства могли оптимізувати свою діяльність і покращити взаємодію з клієнтами.

Таким чином нами було надано визначення підходів і моделей що дозволяє не тільки проаналізувати наявні трактування інформаційної політики держави як феномену, але й забезпечити глибше розуміння механізмів, які впливають на інформаційні процеси в суспільстві. Це дає

нами підстави перейти до розгляду принципів, функцій і тенденцій розвитку інформаційної політики держави.

1.2. Об'єкти та суб'єкти інформаційної політики держави

Інформація в системі управління виконує ключову роль, забезпечуючи ефективну взаємодію між суб'єктом (органом управління, який приймає рішення) і об'єктом (суспільством, соціальними групами, організаціями тощо). Це досягається у двох вимірах у статистиці коли надає дані про поточний стан, зокрема кількісні та якісні показники, та у динаміці коли дозволяє відстежувати зміни та тенденції у поведінці об'єкта. Отже можемо говорити про те що інформація в системі управління виступає ключовим елементом, що забезпечує зв'язок між різними рівнями управлінської системи, високу якість прийняття та виконання рішень та можливість адаптації та корекції дій відповідно до змін у зовнішньому та внутрішньому середовищі. Тобто інформація є основою для реалізації ефективного управління, зокрема в політичній та адміністративній сферах.

Об'єкти державної інформаційної політики є ключовими елементами в системі управління інформаційною сферою. Основною ознакою об'єктів інформаційної політики є їхня залежність від інформації як ресурсу, що впливає на їх функціонування та розвиток. Зауважимо що невинно зростає роль інформаційних ресурсів у державній інформаційній політиці. Сьогодні інформація є одним із ключових елементів для розвитку суспільства та держави, визначаючи рівень їхньої конкурентоспроможності на світовій арені. Інформаційні ресурси, які включають бази даних, електронні масиви, бібліотечні та архівні фонди, формують капітал суспільства. Інформаційні ресурси держави – це капітал суспільства і країни. Інформаційні ресурси є важливим стратегічним активом, що визначає не лише рівень розвитку держави, а й її

конкурентоспроможність у глобальному контексті. В XXI столітті інформаційні ресурси та їх ефективне управління стають вирішальними факторами успіху як окремих держав, так і всього суспільства.

Розвиток інформаційно-комунікаційної інфраструктури є необхідною умовою для ефективної реалізації державної інформаційної політики. Її функціонування забезпечує єдність національного інформаційного простору, сприяє його інтеграції у світові процеси та зміцнює позиції держави у глобальному інформаційному суспільстві. «Впровадження новітніх інформаційних і комунікаційних технологій та інформатизація на їхній основі державного управління є найважливішим моментом у створенні організаційно-технологічної бази проведення інформаційної політики й перебудови відповідно до сучасних тенденцій світового розвитку інформаційної сфери держави з метою підвищення ефективності інформаційного обслуговування населення, діяльності системи органів державної влади й місцевого самоврядування, використання й розвитку загальнодержавної інформаційно-комунікаційної інфраструктури й системи інформаційних ресурсів» [67]. Сучасні інформаційні та комунікаційні технології (ІКТ) забезпечують основу для найбільш повного, економічно ефективного та результативного використання інформаційних ресурсів усіма органами державної влади. Ці ресурси охоплюють як загальнодоступні знання, так і спеціалізовану службу та ділову інформацію.

Об'єкти інформаційної політики держави можна класифікувати на дві основні категорії, враховуючи їх специфіку та роль у функціонуванні інформаційного простору.

1. Організації: ця категорія охоплює різноманітні суб'єкти, які функціонують у соціально-економічній та політичній сферах і мають безпосередній вплив на формування та розповсюдження інформації:

2. Населення: до цієї категорії належать як окремі громадяни, так і соціальні групи, які споживають, створюють та поширюють інформацію. Вони можуть бути класифіковані за такими критеріями як стать; вік;

освіта; соціальне становище; економічна активність; види та напрямки соціальної діяльності; форми інформаційної активності.

Відповідно вищезазначених категорій можемо говорити про важливість формування специфічних галузей державної інформаційної політики, які відповідають різноманітним категоріям об'єктів в інформаційній сфері. Дійсно, кожна з цих категорій має свої особливості та потреби, що вимагає індивідуального підходу до регулювання. Державна інформаційна політика, яка охоплює як діяльність державних органів, так і недержавних структур, є ключем до створення збалансованого і ефективного інформаційного простору. Це включає в себе й роботу з різними верствами населення, що мають різні інтереси, освітній рівень, соціальний статус та види діяльності.

«У системі об'єктів інформаційної політики держави (державні та недержавні організації), у свою чергу, розділяються на три категорії за способами реалізації своїх інтересів у ЗМІ й МК: на ті, що володіють ЗМІ й МК; на ті, що не володіють ЗМІ й МК, та інформаційно активні; на ті, що не володіють ЗМІ й МК, але інформаційно пасивні» [28].

У цьому ж контексті суб'єкти інформаційної політики держави це державні органи влади і управління, а також недержавні суб'єкти, які стають ключовими чинниками у регулюванні соціально-політичних відносин в інформаційній сфері. Вони несуть відповідальність за формування стратегії щодо обробки, зберігання та поширення інформації, що впливає на суспільство в цілому. Взаємодія між цими суб'єктами може суттєво підвищувати ефективність управлінських рішень та впровадження політик, що регулюють інформаційні стосунки. Зокрема, важливим є забезпечення прозорості, доступу до інформації і участі громадян у процесах, які їх стосуються. (рис. 1.2).

Класифікація суб'єктів інформаційної політики держави є дуже важливою у науковому розумінні. Розподіл на державні суб'єкти інформаційної політики та суб'єкти масового інформування й комунікації дозволяє чітко зрозуміти їхні ролі та функції в інформаційному

середовищі. Державні суб'єкти інформаційної політики, поділені за рівнями влади (державний, регіональний, місцевий), зможуть ефективно реагувати на специфіку інформаційних запитів. Групи за гілками влади (законодавча, виконавча, судова) забезпечують спеціалізацію у формуванні політики в кожному напрямі. Крім того, класифікація за напрямками діяльності органів влади (громадянське, економічне управління, силовий блок, культура, зовнішньополітичні відомства) додає ще один рівень глибини розуміння, допомагаючи виявляти можливості для реалізації інформаційних ініціатив та програм у відповідних сферах.

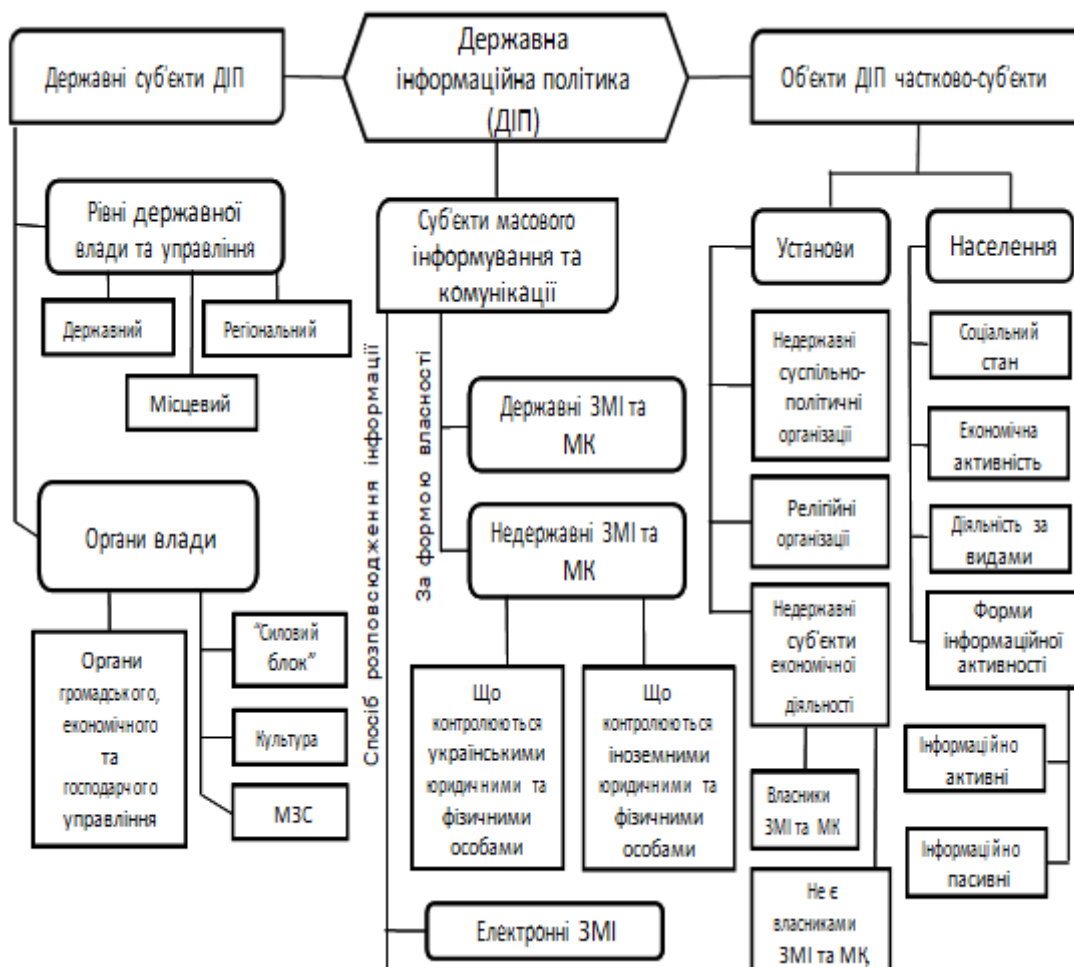

Рис. 1.2. Схема класифікації об'єктів і суб'єктів державної інформаційної політики

Якщо проаналізувати системи суб'єктів масового інформування та комунікації в інформаційній політиці держави то вона надає глибоке розуміння структури й функцій цих суб'єктів. Поділ на групи за видом власності це переважно державні ЗМІ та МК (медійні компанії) які мають

свою специфіку, адже їх діяльність часто регулюється державою, і вони доволі часто залежать від державних ресурсів та способом поширення інформації до них відносять електронні ЗМІ та МК що забезпечують швидкий доступ до інформації та зручні форми подачі контенту дозволяє зрозуміти різноманітність інформаційних каналів і їхню роль у формуванні суспільної свідомості. Загалом слід відзначити що важливість державних і недержавних органів, громадських організацій, політичних партій та об'єднань, видавництв і системи засобів поширення інформації підкреслює складність і багатогранність інформаційної політики країни.

Відзначимо що роль системи ЗМІ та МК у формуванні інформаційного простору є надзвичайно важливою. ЗМІ, включаючи телекомпанії, газети, журнали, медіахолдинги, а також творчі об'єднання, дійсно займають ключове місце в суспільстві, виконуючи роль посередника між інформаційним контентом та громадськістю. Змістовні компоненти інформаційної сфери, такі як інформаційні процеси, громадська думка, суспільний настрій та масова свідомість, формують картину соціальної реальності. Особливо важливою є суспільна свідомість, що включає різні її види, такі як політична, правова, економічна, релігійна та моральна свідомість. Ці елементи взаємопов'язані та впливають один на одного, визначаючи загальний стан суспільства. Система ЗМІ та МК є інструментами, які не лише інформують громадськість, але і формують її думку. З їх допомогою можна впливати на політичні процеси, економічні рішення, культурні традиції та соціальні норми. (рис. 1.3).

Сучасний стан розвитку інформаційного суспільства та вплив глобалізації значно ускладнили структуру об'єктів і суб'єктів інформаційного впливу. Відтак, класичні моделі аналізу та управління інформаційними процесами, такі як (механістичні, об'єктні, тоталітарні), так і неklasичні (релятивістські, суб'єктні, маніпулятивні), стають недостатніми для ефективного вирішення проблем у цій сфері. Розвиток інформаційного суспільства та глобалізація вимагають від державної інформаційної політики переосмислення традиційних підходів. Інноваційні

моделі, що базуються на інтеграції, мережевій взаємодії та багатовекторному аналізі, здатні забезпечити ефективне управління складними інформаційними процесами сучасності.

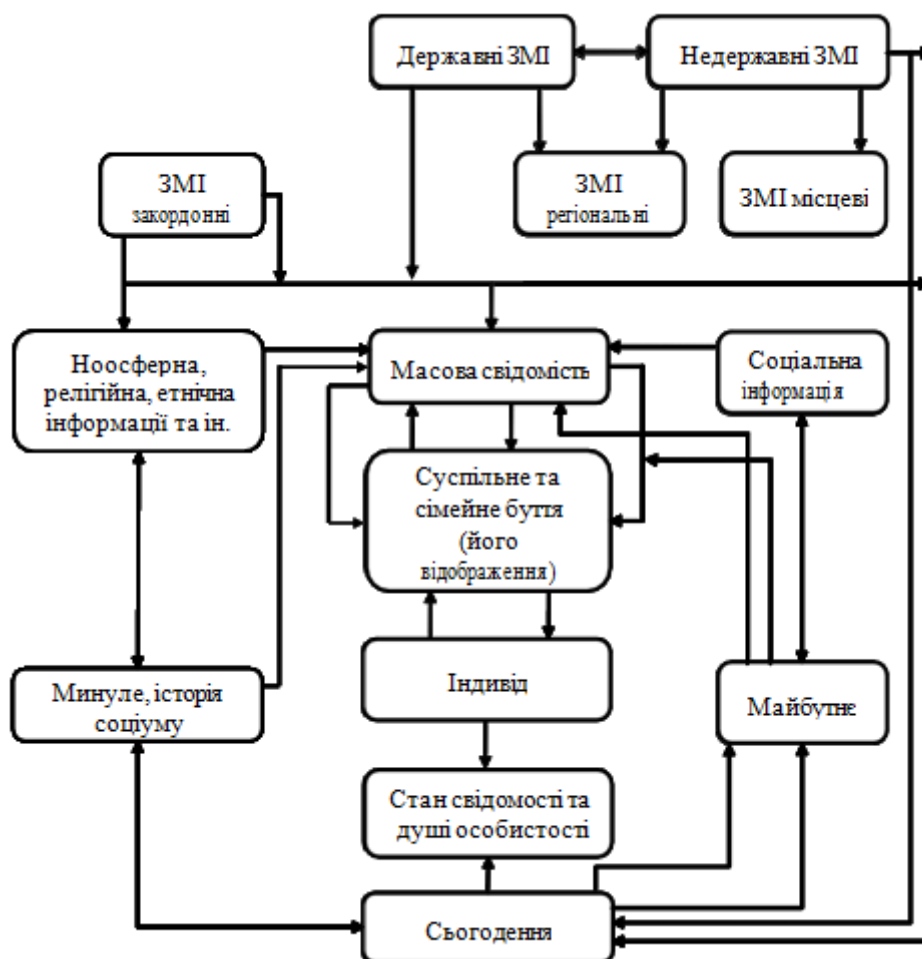

Рис. 1.3. Змістовні компоненти інформаційного простору

Аналізуючи сучасний стан суб'єктів інформаційного простору України, інформаційних процесів, доречно задіяти постнекласичну (суб'єкт- суб'єктну, синергетичну) модель, яка має назву діалогової. Ця модель складається з «сукупність суб'єкт-об'єктних і суб'єкт-суб'єктних відносин, що перехрещуються і ґрунтується на немарковській моделі інформаційного впливу на масову свідомість у поєднанні з моделлю рефлексивного управління» [54].

Аналіз інформаційного поля України в контексті його «накладення» на соціальну структуру суспільства свідчить про серйозну диспропорцію у його використанні та функціонуванні. Мусимо констатувати що більшість інформаційного простору контролюється великими медіа-холдингами, що

належать олігархам. На інформаційному ринку домінують суб'єкти, які прямо чи опосередковано пов'язані з владними структурами або фінансуються великим бізнесом. Тому для забезпечення ефективного функціонування інформаційного простору України необхідно запроваджувати системні реформи, спрямовані на створення прозорого, конкурентного та незалежного медіасередовища, яке враховуватиме реальні потреби суспільства.

З огляду на сформульовані вище стратегічні цілі та оцінку передумов руху України до інформаційного суспільства, можна виділити наступні пріоритетні напрямки державної інформаційної політики, які повинні забезпечити реалізацію цих цілей та бути підтримані ресурсами суспільства і держави в найближчій перспективі: формування та розвиток єдиного інформаційного простору України; розвиток інформаційно-комунікаційної інфраструктури; формування національно орієнтованої політики на всіх рівнях; захист національних інтересів України; забезпечення доступу до інформації для всього населення; дотримання свободи слова та захист інтересів національних меншин; охорона інтелектуальної власності; розвиток фінансування ІКТ-проектів для соціально незахищених груп; боротьба з комп'ютерними та високотехнологічними злочинами; цензура та контроль за інформаційними технологіями; забезпечення інформаційної безпеки особистості та держави, тощо. Ці пріоритети сприятимуть переходу України до інформаційного суспільства, де кожен громадянин матиме рівний доступ до інформаційних ресурсів, а національні інтереси та культура будуть збережені й захищені.

Таким чином вважаємо що формування окремих галузей інформаційної політики та чітке розмежування компетенцій між суб'єктами забезпечить злагоджену та ефективну реалізацію державної політики в інформаційній сфері. Це дозволить країні розвиватися в умовах зростаючої цифровізації та глобалізації, зберігаючи при цьому національні інтереси та права громадян.

1.3. Нормативно-правова база у сфері інформатизації податкових інспекцій

«Середина ХХ - початок ХХІ століття відзначається бурхливим розвитком науково-технічного прогресу у галузі інформатики» [28]. Інформатизація є одним із ключових явищ сучасного суспільства, яке виникло внаслідок масового застосування інформатики та її досягнень у різних сферах життя. Це соціально-техніко-технологічне явище визначається як процес перетворення інформації на стратегічний ресурс розвитку суспільства, що має вагомим значення у формуванні сучасного інформаційного простору. Як зазначається в статті, «інформатизація визначила нову парадигму подальшого інноваційного розвитку людства під умовною назвою - інформаційне суспільство» [50].

Законодавство України про інформацію є складовою частиною правової системи країни, що регулює відносини в інформаційній сфері, забезпечує права громадян на інформацію та визначає принципи інформаційної діяльності. Його основу складають такі нормативно-правові акти зокрема Конституція України та Закон України «Про інформацію».

Верховною Радою України у 1992 році було ухвалено Закон України «Про інформацію» [13]. У статті 12 Закону України «Про інформацію» визначено загальні принципи інформаційної діяльності, які враховують системний підхід до управління та використання інформаційних ресурсів. Важливою частиною цього підходу є впровадження принципів інформатики, яка поєднує технічні, організаційні та правові аспекти роботи з інформацією.

Як зазначають дослідники «науково-технічний прогрес у сфері інформатики «здійснювався в органах податкової служби активно, з урахуванням розвитку інфраструктури держави та у міру її трансформації»

[28]. Що віднайшло своє відображення на рівні законодавства.

Особливості діяльності органів податкової служби, закріплені у Законі України «Про податок на додану вартість» (1997 р.), демонструють інтеграцію інформаційних технологій та інформатики у сферу оподаткування. Основними аспектами правового регулювання інформатики в діяльності податкових органів стало зокрема поліпшення інформаційних взаємовідносин із платниками податків, також процедура формування прогностичної інформації яка має вплив на економіку держави через податкову політику.

Зв'язок податкової інформатики, податкового права та інформаційного права є важливим аспектом впровадження сучасних комп'ютерних технологій у діяльність державних податкових інспекцій. Цей зв'язок ґрунтується на методологічній базі, сформованій у рамках інформаційного права, яке визначає основи регулювання інформаційних відносин які пов'язані з обігом інформації, її збереженням, обробкою, передачею та захистом, створюючи правові засади для ефективного використання інформаційних технологій, а відтак є комплексною галуззю права як міждисциплінарна сфера, яка включає норми з різних галузей права. Простіше кажучи, інформаційне право виконує фундаментальну роль у формуванні та забезпеченні правового середовища для використання інформаційних технологій у податковій сфері та суспільстві загалом.

Для визначення відмінностей між комп'ютеризацією та інформатизацією державних податкових інспекцій, доцільно почати з аналізу особливостей податкової інформації, яка є основою функціонування податкових органів. Окреслене питання було зафіксовано на рівні законодавства, у новій редакції Закону України «Про інформацію» [13]. З позиції юридико-догматичного підходу, згідно пункту 1 статті 16 цього Закону, під податковою інформацією розуміємо «сукупність відомостей і даних, що створені або отримані суб'єктами інформаційних відносин у процесі поточної діяльності і необхідні для реалізації

покладених на контролюючі органи завдань і функцій у порядку, встановленому Податковим кодексом України» [13].

У пункті 2 зазначеної статті Закону України «Про інформацію» [13] визначено, що правовий режим податкової інформації встановлюється відповідно до положень Податкового кодексу України та інших законодавчих актів. Це створює гіперзв'язок між законодавством про інформацію та нормативними актами, які регулюють податкову сферу.

У 1994 році було ухвалено Закон України «Про захист інформації в інформаційно-телекомунікаційних системах» [12], у якому було закріплено такий предмет правовідносин як автоматизована система. Запропоноване визначення справедливо звертає увагу на обмеженість поширеного визначення автоматизованої інформаційної системи (АІС). Ідея, що АІС включає лише технічні засоби обробки, програмне забезпечення та методи, але не враховує ключового елементу - участі людей у створенні та використанні інформаційних ресурсів. На нашу думку автоматизована інформаційна система (АІС) — це інтегрована система, що включає технічні засоби обробки, програмне забезпечення, методи, процедури та суб'єктів, які формують і використовують інформаційні ресурси з метою підтримки інформаційної діяльності та управлінських процесів. Це визначення враховує комплексність АІС та забезпечує її адекватне позиціонування у сфері інформаційних технологій та права.

Тому проаналізувавши вищенаведене визначення надаємо власну пропозицію розглядати автоматизовану інформаційну систему (АІС) як частину комп'ютерної інформаційної системи з акцентом на ширше розуміння інформаційної діяльності яка має обґрунтованість. Таке уточнення дозволяє врахувати не лише технічні, а й методологічні та функціональні аспекти.

У контексті створення комп'ютерних інформаційних систем для податкових правовідносин, важливо звернути увагу на проблеми, пов'язані з використанням іноземних розробок операційних систем, таких як MS

DOS та Windows, стало масовим у державних органах влади через їхню відносну дешевизну і доступність.

У сучасних умовах Україна стикається з низкою викликів у розвитку інформаційних технологій та інфраструктури, особливо в сфері систем управління електронними базами даних (Oracle, Informix, Sybase) воно залишається обмеженим через високу вартість ліцензій та недостатнє фінансування державних проектів. Важливим аспектом є недостатній рівень фінансування, повільна адаптація до новітніх технологій і недостатня підтримка національних ініціатив. Доречним на наш погляд є досвід США які демонструють ефективний підхід до підтримки наукових і промислових ініціатив у сфері інформаційних технологій, навіть у періоди економічної кризи, які займаються розробкою програмного забезпечення.

Нині Україна стикається з критичними викликами у сфері розвитку інформаційних технологій та інформатизації державного сектору, зокрема через відсутність сучасної політики та застарілі технічні рішення. У державних органах досі широко застосовуються системи на базі Clipper, FoxPro та інших застарілих інструментів. Використання застарілих технологій які обмежують можливості обробки великих обсягів даних і впровадження сучасних стандартів кібербезпеки. У Концепції Національної програми інформатизації чітко визначено тенденцію до відставання України у сфері міжнародної стандартизації інформаційних технологій як негативну тенденцію яку потрібно терміново виправляти.

Засоби правового регулювання інформаційного забезпечення податкового адміністрування є важливим інструментом формування ефективної податкової системи. Враховуючи специфіку цієї сфери, можна виділити такі основні елементи як правові норми та правосвідомість. Ефективність податкового адміністрування залежить від комплексного використання зазначених засобів правового регулювання.

Нормативне закріплення правил інформаційного забезпечення податкового адміністрування є важливим кроком до створення чіткої та

прозорі системи взаємодії між податковими органами і суб'єктами господарювання що має охоплювати наступні аспекти:

- перелік необхідної інформації та встановлення чітких вимог щодо складу інформації, необхідної для виконання конкретних повноважень податковими органами.

- чітке визначення кола суб'єктів (фізичних і юридичних осіб), зобов'язаних надавати інформацію чи здійснювати інші дії в межах взаємодії з податковими органами.

- відповідальність за порушення через встановлення видів та меж відповідальності за невиконання чи неналежне виконання вимог щодо інформаційного забезпечення.

- цілі та принципи інформаційного забезпечення через формулювання основних цілей інформаційного забезпечення, таких як забезпечення достовірності, своєчасності та доступності податкової інформації.

Правові норми, які регулюють інформаційне забезпечення податкового адміністрування, відіграють ключову роль у забезпеченні ефективності податкової системи. По-перше, усі ці норми стосуються інформації як специфічного об'єкта, що є базою для прийняття податкових рішень. По-друге, спільна мета з метою забезпечення зацікавлених осіб (податкових органів, платників податків, інших суб'єктів) необхідною податковою інформацією. По-третє, сформована система джерел яка включає Податковий кодекс України, підзаконні акти, а також міжнародні договори у сфері обміну податковою інформацією. По-четверте, підпорядковані загальній системі принципів (законність, доступність інформації, оптимізація процесів, збереження і достовірність, повнота і своєчасність, неповторність інформації, необхідність і достатність, рівноправність форм документів, збереження податкової таємниці). Ці принципи є основою для правового регулювання, забезпечуючи гармонійність і функціональність системи.

Спільність предмета, джерел, цілей та принципів правового впливу визначає інформаційне забезпечення податкового адміністрування як сформований правовий інститут, який є частиною ширшої сфери інформаційного забезпечення державного управління, а відтак інтегрує норми міжнародного права, що актуально у контексті міжнародного обміну податковою інформацією, зокрема у рамках співробітництва з Європейським Союзом.

РОЗДІЛ 2

ТРАНСФОРМАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ В СФЕРІ ІНФОРМАТИЗАЦІЇ ДЕРЖАВНИХ ПОДАТКОВИХ ІНСПЕКЦІЙ ЯК СКЛАДОВА ІНФОРМАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ ДЕРЖАВИ

2.1 Процес інформатизації державних податкових інспекцій в контексті здійснення інформаційної політики держави

Податкова політика є одним із ключових інструментів державного регулювання багатьох сфер у тому числі і економіки. В Україні податкова система формується через сукупність податків, зборів, мит і інших обов'язкових платежів, що сплачуються юридичними і фізичними особами відповідно до чинного законодавства. Усі податки та збори надходять до бюджетної системи, формуючи державні доходи. Ці кошти спрямовуються на виконання соціальних, оборонних, правоохоронних та інших функцій держави. Перехід до ринкових умов господарювання висунув нові вимоги до податкової політики, яка стала державним механізмом впливу на економіку за допомогою системи податків та зборів, що спричинило необхідність її реформування.

До системи податкових органів України входять:

- Державна податкова служба України (ДПСУ);
- Територіальні органи Державної податкової служби;
- Офіс великих платників податків (ОВПП) ДПС.

З огляду на наше дослідження розглянемо ДПСУ з позиції інформатизації саме податкової складової під час здійснення інформаційної політики держави.

Основне призначення ДПСУ – забезпечення сталого функціонування податкової системи, адмініструванні податків, зборів та єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування, наданні якісних послуг громадянам і бізнесу, що сприяє економічному

розвитку країни зокрема підприємництва та міжнародної торгівлі, а одже задоволенню соціально-економічних потреб.

Важливим є питання реформування ДПСУ яке спрямоване на створення сучасного органу виконавчої влади, який забезпечуватиме високий рівень довіри громадян та бізнесу до податкової системи завдяки своїй професійності, справедливості та неупередженості. Інноваційність та впровадження новітніх інформаційних технологій сприятиме зростанню податкової культури та добровільного виконання податкових зобов'язань.

Інформатизація є ключовою складовою в забезпеченні ефективної діяльності Державної податкової служби України (ДПСУ) та усіх податкових органів в державі. Вона створює оптимальні умови для задоволення інформаційних потреб податкових органів та підвищення ефективності управління.

Інформаційні технології, які стали основою інформатизації, на зламі ХХ і ХХІ століть перетворилися на потужний інструмент науково-технічного та соціально-економічного розвитку суспільства. Їхнє значення важко переоцінити, оскільки вони виконують важливу роль у активізації процесів отримання, застосування та розповсюдження нових знань які сприяють прийняттю управлінських рішень та в кінцевому додатку підвищують рівень добробуту в державі.

Інформація, яка циркулює в податковій системі України, відіграє ключову роль у формуванні стратегії та тактики системи оподаткування. Її значущість обумовлена тим що інформація дозволяє аналізувати реальні надходження податків та зборів. Також податкові органи використовують актуальну інформацію для оперативного реагування на виклики, зокрема для боротьби з ухиленням від сплати податків або оптимізації адміністрування.

Кореневим джерелом усієї інформації, що використовується Державною податковою службою України (ДПСУ), є платники податків – як фізичні, так і юридичні особи. Їхня кількість та характеристики відображають масштаб і складність завдань, що стоять перед податковою

системою. У Державному реєстрі фізичних осіб зафіксовано понад 40 мільйонів громадян, кожному з яких присвоєно реєстраційний номер облікової картки платника податків (РНОКПП). У цьому перелік зокрема нараховується понад 10 тисяч іноземців, які мають податкові зобов'язання в Україні та майже 8 мільйонів пенсіонерів. У системі податкового адміністрування зареєстровано понад 700 тисяч юридичних осіб, що здійснюють свою діяльність на території України та сплачують відповідні податки й збори.

Державні податкові інспекції (ДПІ) відіграють ключову роль у забезпеченні функціонування податкової системи, зокрема займається введенням обліку платників податків, відповідають за своєчасний і повний облік фізичних та юридичних осіб, які підлягають оподаткуванню. Забезпечують контроль за коректним і своєчасним надходженням податкових платежів до бюджету.

З моменту створення податкової системи України почалася її інформатизація, що стала ключовим напрямом модернізації. Однією з перших ініціатив була Постанова Президії Верховної Ради України від 29 травня 1992 року «Про основні напрями вдосконалення законодавчої і контрольної діяльності». Цим документом було передбачено діяльність Центру комп'ютеризованих і інформаційних систем якому доручили створити та впровадити автоматизовані робочі місця для обробки документів.

З метою вдосконалення роботи Державної податкової служби (ДПС) України та забезпечення виконання завдань, покладених на неї, Кабінет Міністрів України прийняв низку важливих постанов, зокрема Постанову «Про вдосконалення діяльності державної податкової служби та зміцнення її матеріально-технічної бази» від 24.07.93р. із змінами від 11.03.1994 р., де було деталізовано заходи щодо реалізації автоматизованої програми інформатизації «АІС-Податки», яка стала одним із найважливіших інструментів для розвитку інформатизації податкової системи.

З метою більш глибокого розуміння рівня об'єктності ДПІ у процесі реалізації інформаційної політики держави зосередимо увагу на дослідженні власне процесу інформатизації.

Інформатизація державних податкових інспекцій (ДПІ) є важливим компонентом інформаційної політики держави, що сприяє підвищенню ефективності управління та реалізації державних завдань у сфері оподаткування. Процес інформатизації базується на впровадженні сучасних комп'ютерних і телекомунікаційних технологій, які забезпечують автоматизацію ключових процесів у податковій сфері. Збільшити продуктивність праці в інформаційному секторі, що є основою суспільного виробництва. У розвинених країнах, таких як США, більше 60% економічно активного населення зайнято в інформаційній сфері, тоді як у країнах СНД – близько 40%. Заважимо що неправильний підхід до інформатизації може призвести до небажаних наслідків, таких як збої в роботі, недостатнє використання ресурсів, або навіть дискредитація податкових органів у суспільстві.

Інформаційні ресурси інформатизації є фундаментальною складовою будь-якої інформаційної системи. Вони включають документи та масиви документів, які можуть бути збережені в різних формах — на паперових, електронних чи інших матеріальних носіях. Інформаційні ресурси охоплюють зокрема окремі документи – юридичні акти, звіти, угоди, нормативні документи, масиви документів – бази даних, електронні архіви, бібліотеки, інформаційні фонди тощо.

Наприкінці 80-х років інформаційні системи перетворилися на ключовий ресурс для керування різними аспектами організаційної діяльності. Вони почали виконувати роль не лише технологічного інструмента для обробки даних, але й стратегічного джерела інформації, яке здатне впливати на успіх і розвиток організацій.

Інформаційні системи цього періоду, надають можливість організації (підприємству, фірмі) створювати нові товари та послуги для аналізу ринку й інформація про потреби споживачів допомагають

розробляти інноваційні рішення, розширювати ринки збуту шляхом надання вчасного доступу до аналітичних даних що сприяє виявленню нових можливостей. Така система дає змогу забезпечувати співпрацю з надійними партнерами, адже якісна інформація про контрагентів знижує ризики, а відповідно витрати завдяки автоматизації процесів та раціональному використанню ресурсів.

Термін «система» у цьому контексті охоплює будь-який об'єкт, який функціонує як єдине ціле, але водночас складається з взаємопов'язаних елементів. Основна мета системи — забезпечення оптимального функціонування для досягнення поставлених цілей.

Системи суттєво відрізняються одна від одної залежно від складу їх елементів та цілей функціонування. Ці відмінності можуть включати масштаби, технічні засоби та організаційні особливості що представлені у табл.1.1.

Аналіз наведених у даних таблиці 1.1. демонструє, що Державна податкова служба України має достатній набір технічних і програмних засобів для створення ефективних інформаційних систем. До її складу входять: персональні комп'ютери для обробки локальних завдань, центральні сервери для зберігання та управління великими обсягами даних, телекомунікаційна інфраструктура для забезпечення зв'язку між регіональними та центральними відділеннями. Можемо із впевністю констатувати що сучасне розуміння інформаційної системи включає не лише технічні засоби, але й організацію роботи людей із цими системами. Для ДПС України важливо інтегрувати сучасні інформаційні технології з управлінськими процесами, аби досягти максимальної ефективності у виконанні своїх функцій.

Наявність ресурсів ДП

Система	Елементи системи	Головна мета системи
Організація	Люди, обладнання, матеріали, споруди тощо	Виробництво товарів
Комп'ютер	Електронні і електромеханічні елементи, лінії зв'язку тощо	Обробка даних
Телекомунікаційна система	Комп'ютери, модеми, кабелі, сітьове програмне забезпечення та інше	Передача інформації
Інформаційна система	Комп'ютери, комп'ютерні мережі, люди, інформаційне і програмне забезпечення.	Виробництво професійної інформації

Для забезпечення роботи інформаційної системи яка представлена на рис. 2.1 важливо враховувати її структурну організацію та основні процеси, які вона підтримує. Типова схема роботи інформаційної системи може включати різні етапи та складові, а її ефективне функціонування залежить від гармонійного поєднання технічних компонентів і організаційних процесів.

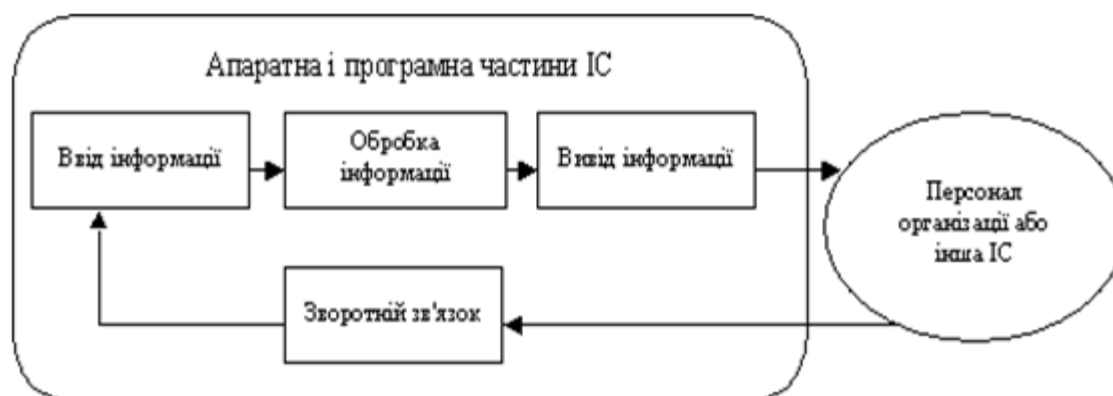

Рис. 2.1 Процеси в інформаційній системі

Структура інформаційної системи є комплексом взаємопов'язаних підсистем, кожна з яких виконує окремі функції, але разом вони забезпечують цілісність і ефективність роботи системи. У загальному вигляді підсистеми інформаційної системи поділяються на

забезпечувальні, і їх класифікація ґрунтується на функціональному або структурному принципі які наочно зображені на (рис. 2.2).

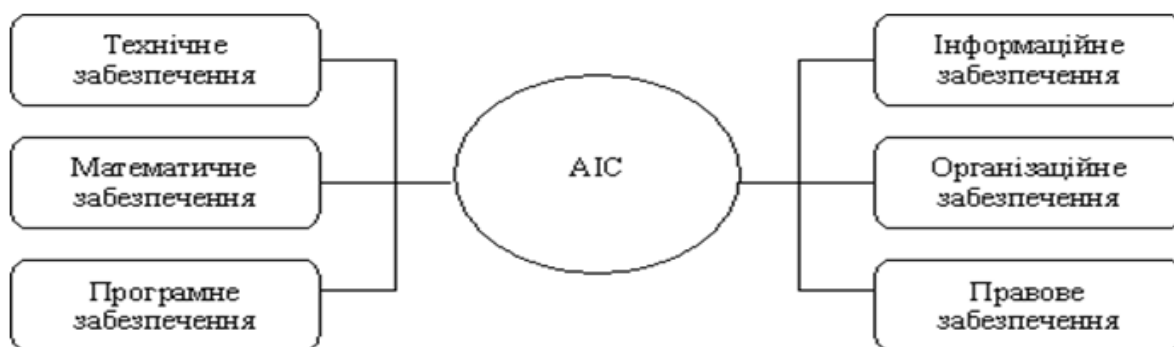

Рис. 2.2. Структура інформаційного забезпечення АІС

Технічне забезпечення — це комплекс технічних засобів, що призначені для забезпечення роботи інформаційної системи (ІС). Воно включає засоби обчислювальної техніки, засоби зв'язку, мережеві інфраструктури Інтернет та міжнародні інформаційні мережі для зовнішнього обміну інформацією.

Для забезпечення функціонування автоматизованої інформаційної системи (АІС) в умовах Державної податкової служби України (ДПСУ), технічне забезпечення повинно мати локальні обчислювальні мережі (ЛОМ), які забезпечують об'єднання комп'ютерів у межах однієї організації між ДПІ районного рівня, наявність регіональних мереж для взаємодії між підрозділами для взаємодії з Головними управліннями та центральним апаратом ДПСУ.

Математичне та програмне забезпечення — це сукупність математичних методів, моделей та алгоритмів, які використовуються для обробки даних та забезпечення реалізації функцій інформаційної системи. Його основне призначення — забезпечити точність, оптимальність і ефективність роботи інформаційної системи. Програмне забезпечення (ПЗ) — це набір програм для комп'ютера, які реалізують функціонал інформаційної системи та забезпечують нормальну роботу технічних засобів. Програмне забезпечення інформаційної системи повинно відповідати наступним вимогам та складатись із таких складових як

надійність що передбачає забезпечення безперебійної роботи навіть у разі помилок користувача або технічних збоїв, захищеність яка передбачає механізми захисту даних від несанкціонованого доступу, витоків або втрат, Адаптованість як можливість швидкого внесення змін для врахування змін у законодавстві чи інших умов, модульність що передбачає побудову системи у вигляді окремих взаємозалежних модулів, що дозволяє їх модернізувати незалежно, також зручність в експлуатації яка дає змогу запроваджувати інтуїтивно зрозумілий інтерфейс, навчальні матеріали для користувачів і саме головне сумісність що передбачає забезпечення роботи на різних платформах і інтеграції з іншими системами.

Прикладне ПЗ для автоматизованих інформаційних систем (АІС) у Державній податковій інспекції (ДПІ) має враховувати специфіку роботи податкових органів та передбачати можливість внесення змін, що продиктовані змінами в нормативно-правових актах.

Для створення та ефективного функціонування автоматизованої інформаційної системи (АІС) у Державній податковій інспекції (ДПІ) передбачено застосування систем управління базами даних (СУБД). Ці системи виконують ключову роль в управлінні інформаційними ресурсами та забезпечують створення бази даних, збереження інформації та відновлення інформації в файлах /таблицях/ БД. Засоби, що використовуються для створення, ведення, копіювання та відновлення інформаційного фонду, повинні забезпечувати надійний захист такої інформації. Компоненти системного програмного забезпечення для АІС у ДПІ мають відповідати наступним вимогам: взаємосумісність, підтримка роботи мережі, відповідність вимогам та повне їх задоволення стосовно прикладного програмного забезпечення.

До складу системного програмного забезпечення, що забезпечує функціонування автоматизованої інформаційної системи (АІС), повинні входити такі основні компоненти: операційні системи, системи управління базами даних, мережеве програмне забезпечення, системи зв'язку інформаційної мережі. Всі програмні засоби, за допомогою яких

відбувається ведення інформаційного фонду АІС мають бути захищеними від втрат, які можуть виникнути через програмні чи апаратні збої. Основна мета підсистеми інформаційного забезпечення – своєчасне формування і надання достовірної інформації для прийняття управлінських рішень.

Інформаційне забезпечення автоматизованої інформаційної системи (АІС) для обліку платників податків ґрунтується на інформаційній моделі. Вона являє собою структуровану систему баз даних, які підтримують сумісність між собою і функціонують у середовищі локальної обчислювальної мережі. Основні характеристики інформаційної моделі представлені сукупністю баз даних, які об'єднують різні файли/таблиці, які забезпечують взаємодію користувачів на різних рівнях системи. Кожен файл чи таблиця містить мнемонічне ім'я коротка кодова назва, яка забезпечує швидку ідентифікацію, змістовну назву яка пояснює зміст даних у файлі чи таблиці, тип та розмірність даних. Сумісність АІС із зовнішніми системами є критичним аспектом ефективної роботи. Вона забезпечується наявністю уніфікованих інформаційних файлів та мережевих стандартів.

Інформаційна модель автоматизованої інформаційної системи (АІС) має відповідати сучасним вимогам та використовувати державні та галузеві класифікатори, нормативно-довідкові дані від Державної служби статистики, Міністерства фінансів, НБУ, ДПС України.

Технологія збору та накопичення відомостей для АІС має враховувати процедури введення інформації з паперових документів вручну за допомогою клавіатури так і через канали зв'язку інформаційно-обчислювальної мережі, формалізацію даних, автоматизацію обробки, передача даних в межах АІС за допомогою використання інтеграційних механізмів з урахуванням рівнів доступу користувачів та компонентів АІС, інтеграцію функціональних компонентів через забезпечення узгодженої роботи всіх елементів системи з можливістю доступу до загальної бази даних на основі рівнів доступу.

Організаційне забезпечення відіграє ключову роль у функціонуванні інформаційних систем (ІС). Це система методів, засобів, інструментів та документації, які регламентують взаємодію працівників із технічними та програмними засобами і між собою. Головна мета — забезпечення надійної і ефективної роботи ІС.

Організаційне забезпечення є комплексом адміністративно-технічних дій, що сприяють надійній та ефективній роботі технічних та програмних засобів, цілісність, збереження та достовірність інформації її доступність, безпеку роботи системи, для користувачів.

ДПС України розробляє відповідні документи, які забезпечують єдину структуру правил та підходів до експлуатації інформаційних систем. Це дозволяє досягнути повної синхронізації між технічними, програмними та людськими ресурсами.

Правове забезпечення є ключовим елементом функціонування інформаційних систем (ІС). Воно включає сукупність юридичних норм, що врегульовують їх створення, розвиток, функціонування та використання. Ці норми забезпечують законність процесів, які пов'язані з інформацією.

Визначальною складовою процесу використання інформаційних ресурсів в інформаційній системі є інформаційна технологія.

Інформаційна технологія є ключовим компонентом сучасних організацій, забезпечуючи ефективне управління, обробку та передачу інформації. Вона охоплює широкий спектр методів, програмно-технічних засобів та процесів, спрямованих на покращення якості та доступності інформації.

Інформаційна технологія — це сукупність методів і програмно-технічних засобів, які об'єднані у технологічний ланцюжок (процес), що забезпечує збір, обробку, зберігання, розподіл та передачу інформації. Головною метою ІТ є створення нової якості інформації, зниження трудомісткості процесів використання інформаційних ресурсів, підвищення їх надійності та оперативності.

Метою інформаційної технології (ІТ) є виробництво інформації, яка підлягає аналізу людиною для прийняття рішень і виконання подальших дій. У процесі управління ІТ забезпечують трансформацію розрізаних вихідних даних у надійну та оперативну інформацію, що дозволяє підтримати процес прийняття рішень та досягти оптимальних економічних параметрів об'єкта управління. Варто враховувати особливості застосування різних технологій до однакової інформації адже одні й ті самі вихідні дані можуть бути оброблені за допомогою різних методів і технологій, що призводить до отримання різних інформаційних продуктів.

На рис. 2.2 нами представлено інформаційна технологія в узагальненому вигляді

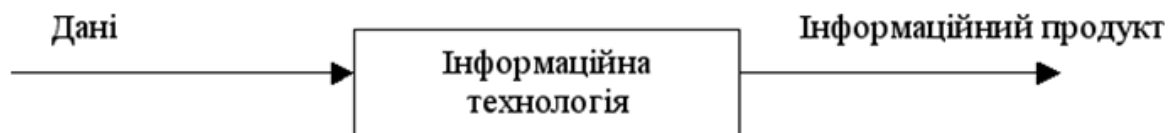

Рис. 2.2. Інформаційна технологія

Інформаційний продукт – це результат застосування інформаційної технології, який може мати різні форми (документ, стаття, книга, комп'ютерна програма тощо) і фіксується на матеріальному носії, наприклад, на папері, магнітному носії, оптичному диску або у цифровій хмарі.

Інформаційні технології є функціональними компонентами інших видів технологій, до прикладу виробничі, організаційні, соціальні та які виконують роль їхнього інтелектуального ядра. Таким чином, інформаційні технології є ключовим інструментом для підвищення ефективності та продуктивності будь-якої діяльності, одночасно зменшуючи затрати ресурсів і відкриваючи нові можливості для ресурсів суспільства.

Значна роль інформаційних технологій у розвитку суспільства завдяки прискоренню процесів отримання, розповсюдження і застосування нових знань. Вони впливають на всі сфери людської діяльності, забезпечуючи суспільству доступ до інновацій та нових можливостей.

Прибуток від інвестицій у інформаційні технології може досягати 81% на кожний вкладений долар, що робить їх одним із найефективніших напрямів капіталовкладень.

Слід розуміти що доречне використання інформаційних технологій означає, що сучасний користувач повинен мати певний рівень інформаційної культури –культури ставлення до інформації. Це передбачає вміння цілеспрямовано працювати з інформацією та використовувати комп'ютерні інформаційні технології, сучасні технічні засоби й методи для її отримання, обробки та передачі. Інформаційна культура пов'язана із соціальною природою людини та є продуктом її різноманітних творчих здібностей.

Інформаційна культура проявляється в таких ключових аспектах:

- навичках використання технічних пристроїв;
- здатність використовувати комп'ютерні інформаційні технології у своїй діяльності;
- уміння отримувати інформацію з різних джерел (робота з періодичними виданнями, базами даних, інтернет-ресурсами);
- знання особливостей інформаційних потоків у своїй галузі діяльності.

Інформаційна культура об'єднує знання та навички з різних наук і технологій, що сприяють її розвитку та адаптації до конкретного виду діяльності. Вона формує фундамент для ефективного використання інформаційних ресурсів і інструментів у професійній та повсякденній діяльності. Знання нових інформаційних технологій і вміння їх застосовувати — це невід'ємна частина інформаційної культури. Їх використання охоплює автоматизацію рутинних операцій та застосування творчого підходу у нестандартних ситуаціях:

Термін «нові інформаційні технології» підкреслює їх новаторський характер, тобто здатність забезпечувати якісно новий рівень функціонування і взаємодії з інформацією яка широко застосовується в ДПСУ для забезпечення надійної та оперативної передачі інформації. До

нових інформаційних технологій відносяться різноманітні засоби та методи, що роблять процеси роботи з інформацією більш ефективними, гнучкими та зручними для користувачів. Агреговані риси представлено у табл. 2.3.

Таблиця 2.3

Основні характерні риси нової інформаційної технології

Методологія	Основна ознака	Результат
Принципово нові засоби обробки інформації	«Вбудовування» у технологію управління	Нова технологія комунікацій
Цілісні технологічні системи	Інтеграція функцій спеціалістів і менеджерів	Нова технологія обробки інформації
Цілеспрямовані створення, передача, збереження і відображення інформації	Урахування закономірностей соціального середовища	Нова технологія прийняття управлінських рішень

Тобто можемо зробити висновок про те що інформаційні технології та інформаційні системи мають взаємозалежний, але не обмежений характер. ІТ є основою для функціонування ІС, забезпечуючи реалізацію її функцій. Водночас ІТ можуть бути самостійними інструментами, які використовуються в інших контекстах поза межами інформаційних систем. Такий симбіоз є ключовим для сучасного суспільства, оскільки він відкриває можливості для автоматизації, інновацій та підвищення ефективності інформаційних технологій які не можуть існувати поза сферою інформаційної системи.

2.2 Роль процесу інформатизації державних податкових інспекцій у формуванні нових форм податкового менеджменту

Відродження економіки України після глобальної економічної кризи значною мірою залежить від активної участі громадян у побудові інформаційного суспільства яка залежить від свідомості суспільства,

розвитку інтелектуальної діяльності через підтримку наукових розробок і інновацій.

Основи формування інформаційного суспільства в Україні визначено у Законі України «Про основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007-2015 роки» [15].

Реалізація стратегії розвитку інформаційного суспільства є ключовим напрямом сучасної державної політики. Основними цілями цього процесу є створення суспільства, орієнтованого на інтереси громадян, забезпечення рівних можливостей для доступу до інформації та впровадження інноваційних технологій у всі сфери життя. Завдяки вільному доступу до знань і інформації, громадяни матимуть змогу повною мірою реалізувати свій потенціал, сприяючи сталому розвитку суспільства та підвищенню якості життя.

Розвиткові регіонального податкового менеджменту значно сприяє процес інформатизації Державної податкової служби України, яка являє собою об'єктивний процес, який має охоплювати всю сферу оподаткування.

Поділяємо думку про те що «основним показником, завдяки якому можна визначити рівень впливу інформатизації ДПС України на ефективність податкового менеджменту, є цілісна інформаційно-аналітична система, спрямована на детінізацію економіки та підвищення податкових надходжень до Державного бюджету та бюджетів регіонів. У зв'язку із цим особливої актуальності набуває дослідження питань щодо аналізу впливу інформатизації ДПС України на ефективність регіонального податкового менеджменту» [63].

Протягом тривалого часу правове регулювання інформаційно-аналітичної діяльності державних податкових інспекцій (ДПІ) не було належним чином врегульовано. Це створювало низку проблем, які впливали на ефективність функціонування контролюючих органів. Положення про доступ до інформації, визначення джерел її надходження та порядок обробки не були інтегровані в єдиний законодавчий акт.

Відсутність чіткої систематизації ускладнювала застосування норм на практиці. Регулювання стосувалося окремих аспектів діяльності, пов'язаних переважно із попередніми податковими розслідуваннями, а увага приділялася лише окремим категоріям платників податків.

Прийняття Податкового кодексу України стало важливим кроком у формуванні цілісної системи інформаційно-аналітичного забезпечення діяльності органів Державної податкової служби України (ДПСУ). Це забезпечення спрямоване на загальний аналіз результатів господарської діяльності платників податків та вирішення таких завдань: покращення адміністрування податків, спрямування податкового контролю на платників, які ухиляються від виконання податкових обов'язків, Зменшення навантаження на сумлінних платників податків.

Основною метою створення автоматизованої інформаційної системи в податковій службі є досягнення такого рівня управління функціонуванням системи оподаткування, який зробить можливим комплексне вирішення поставлених завдань рис . 2.3

Рис. 2.3 Завдання під час створення автоматизованої інформаційної системи в податковій службі

Інформатизація Державної податкової служби України (ДПСУ) є важливим інструментом для вдосконалення регіонального податкового

менеджменту. «Цей процес базується на впровадженні сучасних програмних продуктів, що сприяють покращенню взаємодії між владою та суспільством, а також підвищують ефективність адміністрування податків. Інформатизація державних податкових інспекцій сприяє модернізації регіонального податкового менеджменту, підвищенню ефективності роботи податкових органів, покращенню взаємодії з платниками податків та зміцненню довіри до податкової системи. Це, у свою чергу, створює передумови для стабільного економічного розвитку регіонів та держави в цілому. І дійсно для створення умов для прискорення інформатизації органів влади, впровадження програмних продуктів, які мають забезпечити надання широкого спектру адміністративних послуг через мережу Інтернет, призначені завдання та заходи Державної цільової науково-технічної програми використання в органах державної влади програмного забезпечення з відкритим кодом» [30].

Інформатизація Державної податкової служби України (ДПСУ) є критично залежною від її організаційної структури. Система ефективно функціонує лише за умов чіткої координації між рівнями управління та взаємозв'язку інформаційно-аналітичних компонентів. Як свідчить схема що представлена на рис. 2.4 інформаційна аналітична система (ІАС) тісно інтегрована в організаційну структуру ДПСУ, забезпечуючи тим самим прозорість та ефективність управління, координацію між різними рівнями податкових органів, а отже і оперативність у прийнятті управлінських рішень.

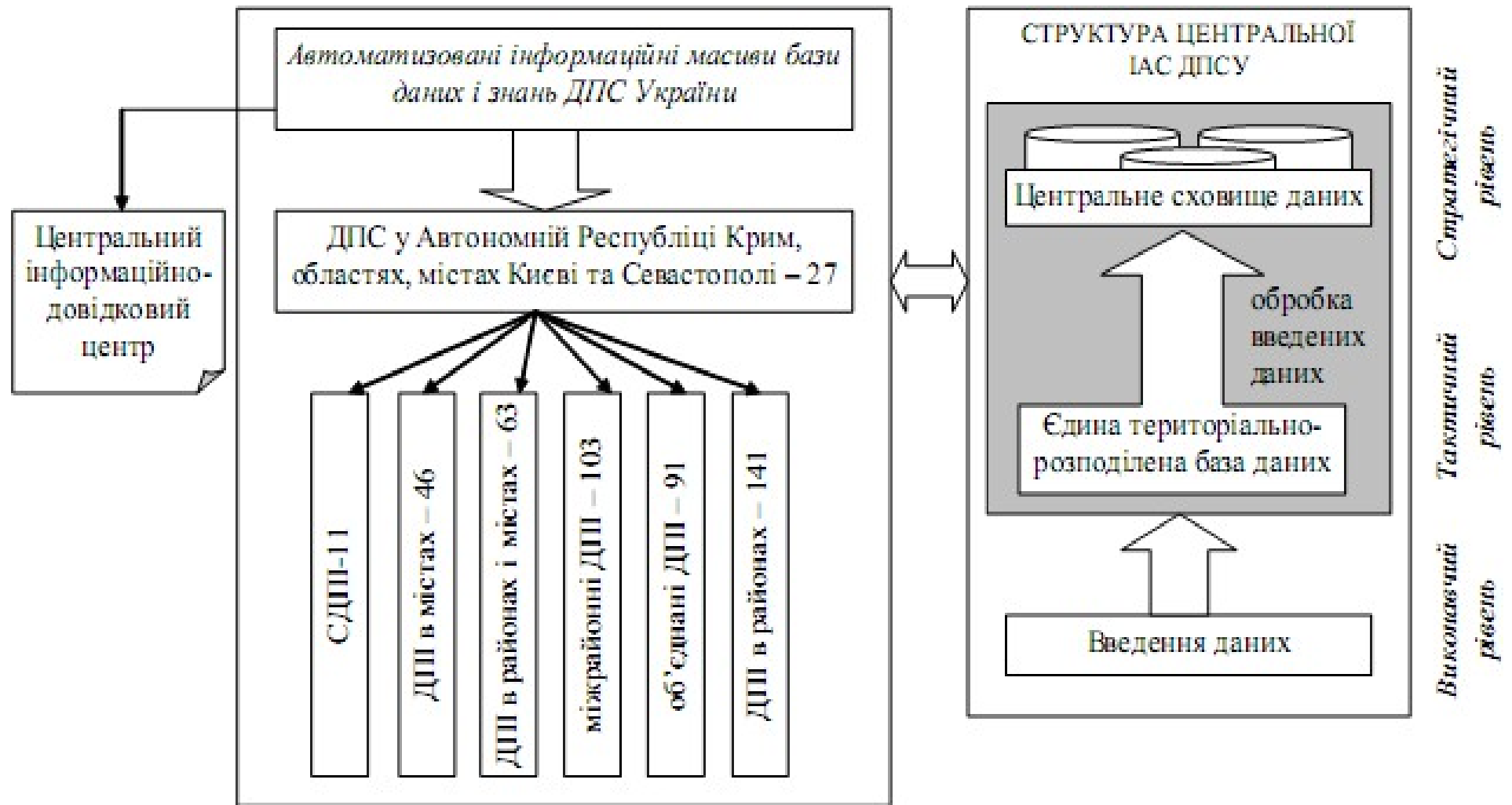

Рис. 2.4. Схема організаційної структури інформаційної системи ДПС України

Інформатизація Державної податкової служби України (ДПСУ) значно впливає на ефективність регіонального податкового менеджменту. Впровадження сучасних програмних продуктів забезпечує взаємодію влади та суспільства, підвищуючи прозорість та оперативність податкових процесів.

Організаційна структура ДПСУ складається з трьох рівнів: стратегічного, тактичного та виконавчого. На стратегічному рівні здійснюється доступ до центрального сховища даних, інформація до якого надходить з єдиної територіально-розподіленої бази даних. Введення даних відбувається на рівні міських і районних державних податкових інспекцій, які готують оперативну інформацію, що є основою в інформаційній ієрархії автоматизованих систем. До прикладу районні й міські податкові інспекції на Сумщині готують оперативну інформацію, яка є первинною та часто оновлюється.

Обробка оперативної інформації включає збір, контроль, первинну обробку даних, формування нових документів, довідок та звітів. Це сприяє підвищенню ефективності функціонування податкового менеджменту на регіональному та державному рівнях.

Таким чином, інформатизація ДПСУ забезпечує покращення адміністрування податків, спрямування податкового контролю на платників, які ухиляються від виконання податкових обов'язків, та зменшення навантаження на сумлінних платників податків.

Дослідження засвідчило, що велике інформаційне навантаження в роботі податкових органів покладається на нижній організаційний рівень – районні та міські ДПІ. Саме на вказаному рівні з'являється первинна інформація, пов'язана безпосередньо з діяльністю стосовно платників податків (юридичними та фізичними особами).

Але не дивлячись на це «автоматизація збирання й обробки інформації на робочих місцях у податкових органах забезпечує повноту, точність і актуальність аналітичних матеріалів та документів з оподаткування, прискорює їх підготовку, а використання спеціального

програмного забезпечення сприяє зростанню продуктивності праці. За допомогою програмного забезпечення з міських (районних) ДПІ до обласної ДПС надходять файли, в яких міститься регламентована звітна інформація про платників податків, стан податкових платежів, дотримання платіжної дисципліни тощо, згідно з термінами її надання» [4].

Модернізація податкової служби в Україні, яка розпочалася у 2000-х роках, стала важливим кроком на шляху підвищення ефективності податкового адміністрування. Особлива увага приділялася регіональним рівням податкової системи, де впровадження сучасних технологій у сфері електронного документообігу й електронного цифрового підпису дозволило значно покращити взаємодію між платниками податків та органами податкової служби.

Варто констатувати той факт, що значно зросла дієвість регіонального податкового менеджменту під впливом інформатизації ДПС України серед інших варто відзначити наступні:

- запровадження електронного документообігу та вдосконалення АІС «Атлас» і «Аседо» та інших програмних продуктів;
- запровадження під час роботи внутрішньої електронної пошти;
- введення в практику системи конференц-зв'язку на регіональному рівні;
- удосконалення електронних програм, підтримка та контроль стабільності їх роботи.

На підставі проведеного дослідження можемо говорити, що до результатів інформатизації відноситься:

- а) зменшення витрат робочого часу;
- б) мінімізація паперового документообігу;
- в) зручність для адміністрування й користування.

Також проведене дослідження дає підстави погодитись із думкою, «що інформаційна система Державної податкової служби на регіональному рівні – це сукупність інформації, апаратно-програмних і технологічних засобів, засобів телекомунікації, баз і банків даних, методів і процедур,

щодо платників податків, а також персоналу управління, який реалізує функції збирання, нагромадження й оброблення інформації для підготовки ухвалення ефективних управлінських рішень щодо проблем оподаткування. Система інформаційного забезпечення передбачає створення єдиного інформаційного фонду, систематизацію й уніфікацію показників і документів, розроблення засобів формалізованого опису даних тощо» [51].

Інформаційне забезпечення є важливою складовою функціонування автоматизованих інформаційних систем (АІС) і податкових органів, зокрема. Воно охоплює різні компоненти, методичні та інструктивні документи, єдину систему класифікації та кодування, інформаційну базу які дозволяють ефективно збирати, зберігати, обробляти та використовувати інформацію.

Методичні та інструктивні документи є ключовими елементами інформаційного забезпечення автоматизованих інформаційних систем (АІС) податкової служби. Вони визначають порядок створення, експлуатації та використання інформаційних систем, а також регулюють їх функціонування. Методичні та інструктивні документи створюють основу для ефективної експлуатації АІС у податковій службі, забезпечуючи регламентований і стандартизований підхід до роботи з інформацією. Класифікація та кодування інформації сприяють її впорядкуванню та забезпечують інтеграцію між різними системами на національному рівні. Для забезпечення зберігання під час автоматизованої обробки інформації її потрібно заздалегідь класифікувати та кодувати. Наразі в податкових органах активно користуються слідчими інформаційно – телекомунікаційними системами.

Таким чином, ефективність регіонального податкового менеджменту значною мірою залежить від розвитку та впровадження інформаційних систем у діяльність податкових органів. Інформатизація Державної податкової служби України (ДПСУ) здійснюється з урахуванням двох важливих аспектів які активізують сприяння

оперативному формуванню податкової інформації що сприяє прийняттю управлінських рішень посадовими особами податкових органів та зниженню ризиків податкових порушень завдяки інформуванню та підвищенню податкової грамотності платників. Нагадую що саме тому «платникам податків податкові органи зобов'язані надавати інформацію про правильність заповнення декларацій, обчислення податків, своєчасне виконання податкових зобов'язань, можливі санкції за порушення обов'язку, адже це теж охоплюється інформаційно-аналітичним забезпеченням діяльності ДПС» [51].

Перспективними вбачаємо наступні напрямки для наукових досліджень:

- впровадження новітніх технологій що розуміє під собою розвиток партнерських відносин між державою та платниками податків шляхом інтеграції сучасних інструментів взаємодії.
- удосконалення системи електронної звітності що сприятиме забезпеченню доступності, зручності та ефективності подачі електронної звітності платниками податків, розширення функціоналу електронних сервісів для полегшення взаємодії між платниками податків і податковими інспекціями.
- створення індивідуальних акаунтів для платників податків що матимуть інтуїтивно зрозумілий інтерфейс для кожної категорії платників (юридичних осіб, приватних підприємців, найманих працівників), що значно спростить процес податкового адміністрування для платників через запровадження онлайн-оплати податків та звітності у кілька кліків.

2.3. Проблемні питання регулювання інформаційно-аналітичного забезпечення функціонування державних податкових інспекцій

Протягом тривалого часу в Україні не існувало комплексного правового забезпечення інформаційно-аналітичної діяльності державних податкових інспекцій (ДПІ), незважаючи на її важливість як одного з пріоритетних напрямів роботи контролюючих органів. Відсутність єдиної системи призвела до низки проблем, пов'язаних із недостатньою структурованістю та фрагментарністю правового регулювання. До основних проблем можемо віднести власне те що не було єдиного нормативного документа, який би чітко регламентував інформаційно-аналітичну діяльність ДПІ.

Прийняття Податкового кодексу України стало ключовим етапом у вдосконаленні діяльності державних податкових інспекцій (ДПІ), зокрема в контексті інформаційно-аналітичного забезпечення. Це дозволило створити цілісну систему, яка спрямована на ефективне управління податковими процесами та підвищення прозорості взаємодії між платниками податків і податковими органами що сприяє створенню сприятливих умов для виконання податкових зобов'язань.

Дослідження сутності поняття «інформаційно-аналітичне забезпечення» яке базується на розкритті значень його складових частин: «інформаційне», «аналітичне» та «забезпечення». Для цього необхідно звернути увагу на семантику термінів «інформація», «аналітика» та «забезпечення», які формують зміст цього поняття.

Розуміння змісту поняття «інформація» закріплено в Законі України «Про інформацію» [13], «стаття 1 якого під інформацією розуміє документовані або публічно оголошені відомості про події та явища, що відбуваються у суспільстві, державі та навколишньому природному середовищі» [13]. Податкова інформація, яка виступає різновидом інформації, закріплена у законі, як «сукупність відомостей і даних, що створені або отримані суб'єктами інформаційних відносин у процесі поточної діяльності й необхідні для реалізації покладених на органи державної податкової служби завдань і функцій» [13].

Податкова інформація, як власність держави, є стратегічним ресурсом, який має використовуватися лише в межах, визначених законодавством, зокрема Податковим кодексом України. Основними положеннями, що регулюють використання податкової інформації, є нормативні документи Кабінету Міністрів України. Інформація є критично важливою для всіх етапів управлінського процесу в органах податкової служби. Інформація дозволяє оцінити реальний стан справ у сфері оподаткування.

Джерела податкової інформації – мають бути структуровано організовані у відповідних базах даних та інформаційних системах. Забезпечення доступу до даних має відбуватись у межах, встановлених законодавством, для уповноважених осіб і організацій та мають бути захищені від втрати, пошкодження або несанкціонованого доступу. У ст. 72 Податкового кодексу України [36] «визначені джерела інформації, а також виключний перелік інформації, який надається платниками податків та податковими агентами, що обробляється, зберігається та може використовуватись у діяльності контролюючих органів» [36].

Особливість інформації в ДПП полягає у наявності суб'єктів та об'єктів інформаційних відносин. А відтак, «суб'єктами інформаційних відносин у процесі діяльності державних податкових інспекцій є співробітники податкової служби, уповноважені на ведення цієї діяльності, а також фізичні та юридичні особи, об'єднання громадян, міжнародні організації, релігійні організації, суб'єкти владних повноважень, інші фінансові установи; міжнародні організації. Об'єктами інформаційних відносин є документована або публічно оголошена інформація про події та явища в галузях економіки, міжнародній, соціальній та інших сферах» [27].

Відповідно до принципів методології системного підходу, будь-яка діяльність, особливо в рамках Державних податкових інспекцій (ДПП), є неможливою без постійного обігу інформації. Процеси проектування та

виконання функцій ДПІ повинні базуватися на належному інформаційному забезпеченні.

У юридичній літературі поняття забезпечення діяльності податкових органів у широкому сенсі охоплює систему наукових та практичних підходів, спрямованих на оптимізацію роботи Державних податкових інспекцій (ДПІ) у виконанні їхніх функцій. Аналітична діяльність у податкових інспекціях охоплює всі підрозділи, незалежно від їхнього рівня та компетенцій. На думку, науковців «аналітична робота в ДПС України - це постійна дослідна діяльність, що охоплює широкий комплекс організаційних заходів і методичних прийомів для вивчення і оцінки інформації про стан дотримання податкового законодавства, результати практичної діяльності ДПІ України з виконання поставлених перед ними завдань, а також про умови, у яких ці завдання виконуються» [66].

Інформаційно-аналітичне забезпечення діяльності контролюючих органів визначається Податковим кодексом України як комплекс заходів, що координується центральним органом виконавчої влади, відповідальним за формування та реалізацію державної фінансової політики. Ці заходи спрямовані на збір, опрацювання та використання інформації, необхідної для виконання покладених на контролюючі органи функцій.

Мета інформаційно-аналітичного забезпечення діяльності Державних податкових інспекцій (ДПІ) спрямована на ефективне використання зібраних даних для прийняття управлінських рішень. Ця мета передбачає низку етапів: збір, збереження та перерозподіл первинної інформації, підготовку до обробки та упорядкування, стандартизацію даних для подальшого аналізу. Передача обробленої інформації яка передбачає надання даних у зручному та аналітичному вигляді суб'єктам управління для прийняття обґрунтованих рішень та забезпечення циркуляції інформації у організації прямих і зворотних зв'язків у процесі обміну інформацією між різними рівнями управління податковими органами. Ці інструменти дозволяють не лише оптимізувати процеси

роботи податкових органів, а й значно підвищити якість аналітичної інформації, необхідної для управління фінансовою системою країни. Поділяємо думку що «інформаційно-аналітичне забезпечення державних податкових інспекцій здійснюється в рамках правового поля України інформаційно-аналітичними структурами (як правило, відповідними територіальними органами ДПСУ та управліннями залежно від завдань і функцій, що на них покладені), які працюють з інформацією повсякденно, тому їх діяльність повинна ґрунтуватися насамперед на нормативній базі, що містить основні положення про роботу з інформацією (пошук, використання, надання інформації тощо)» [27].

Проте слід відзначити що в основі інформаційно-аналітичного забезпечення функціонування державних податкових інспекцій має лежати інформаційно-аналітична діяльність, яка фактично є одним із способів реалізації податкового контролю, згідно з пунктом 62.1.2 статті 62 Податкового кодексу України. Базою для покращення контролюючої роботи є інформаційно-аналітична діяльність яка забезпечує основу для підвищення якості податкового контролю. Вона дозволяє оптимізувати процеси управління податковими потоками, зменшувати навантаження на сумлінних платників і спрямовувати ресурси на виявлення недобросовісних платників.

Яскравим прикладом інформаційно-аналітичної діяльності Державної податкової служби України (ДПСУ) є періодичне узагальнення податкових консультацій. Згідно з пунктом 52.6 статті 52 Податкового кодексу України, це стосується випадків, коли консультації мають значний вплив на велику кількість платників податків або на значні суми податкових зобов'язань. Результатом такої діяльності є затвердження узагальнюючих податкових консультацій, які обов'язково оприлюднюються.

Головним у цьому процесі узагальнюючі консультації замінюють існуючі листи з різними позиціями структурних підрозділів ДПСУ з

одного питання. Вони також усувають потребу в анонімних роз'ясненнях, які раніше надавалися через «Єдину базу податкових знань».

Інформаційно-аналітична система є ключовим елементом інформаційно-аналітичного забезпечення діяльності державних податкових інспекцій. Вона являє собою суспільну структуру, яка об'єднує інформаційні технології, інформаційні системи та інформаційні ресурси для забезпечення виконання завдань і функцій у сфері податкового адміністрування. «Інформаційно-аналітична система - це автоматизована організаційно-технічна система, у якій реалізується технологія накопичення, зберігання, обробки інформації з використанням технічних засобів її обробки (засоби обчислювальної техніки і зв'язку), програмного забезпечення, а також відповідних методів і процедур» [66].

Так, аналізуючи інформаційно-аналітичну систему у діяльності державних податкових інспекцій, можна зробити висновок, що це взаємопов'язана система, яка поєднує засоби, методи та персонал для збору, зберігання, обробки, пошуку, аналізу й передачі інформації. Вона функціонує для досягнення цілей та виконання завдань, поставлених перед ДПІ, і є основою для розвитку сучасних електронних сервісів, спрямованих на підвищення ефективності та зручності податкового адміністрування.

Ця система є базою для створення нових електронних сервісів для платників податків. В цьому плані на сьогодні найбільш дієвим є офіційний веб-сайт ДПС України та цифрова платформи «Дія» що надає чимало сервісів, та суттєво спрощують навігацію для сумлінних підприємців (наприклад, «е-Підприємець», сервіс «Пульс», «Єдина база податкових знань», «Бази даних платників ПДВ», «Анульовані свідоцтва платників ПДВ»).

Так, аналізуючи інформаційно-аналітичну систему у діяльності державних податкових інспекцій (ДПІ), можна зробити висновок, що це взаємопов'язана система, яка поєднує засоби, методи та персонал для збору, зберігання, обробки, пошуку, аналізу й передачі інформації. Вона функціонує для досягнення цілей та виконання завдань, поставлених перед

ДПІ, і є основою для розвитку сучасних електронних сервісів, спрямованих на підвищення ефективності та зручності податкового адміністрування.

Головна мета діяльності інформаційно-аналітичної системи (ІАС) у державних податкових інспекціях полягає в тому, щоб перетворити початкові дані на похідну, підсумкову інформацію, яка стане основою для підготовки відповідних управлінських рішень.

До основних робіт, що мають виконуватися інформаційно-аналітичною системою рис. 2.5

Рис. 2.5. Основні роботи, що мають виконуватися інформаційно-аналітичною системою

При утворенні інформаційно-аналітичної системи (ІАС) державних податкових інспекцій її основні елементи (бази даних) забезпечують ефективне функціонування та реалізацію завдань, пов'язаних із збором, обробкою, аналізом і передачею інформації. Основними та первинними елементами ІАС є периферійні об'єктно-спеціалізовані автоматизовані інформаційні підсистеми.

Інформаційно-аналітичне забезпечення діяльності державних податкових інспекцій (ДПІ) має два ключові аспекти, які спрямовані на забезпечення ефективного функціонування податкової системи. Забезпечення інформацією платників податків у вигляді надання платникам податків чіткої та своєчасної інформації щодо їхніх прав, обов'язків і можливостей, також інформування платників податків, зокрема щодо отримання податкових консультацій, оскарження рішень податкових органів тощо. Забезпечення платників податків інформацією є невід'ємною частиною загальної системи інформаційно-аналітичного забезпечення ДПІ. Це не лише сприяє підвищенню рівня податкової культури громадян, але й зменшує кількість податкових правопорушень, що позитивно впливає на взаємини між платниками податків та державними органами.

Перспективними на нашу думку напрями розвитку інформаційно-аналітичного забезпечення діяльності державних податкових інспекцій передбачають реалізацію кількох ключових аспектів, які можуть значно підвищити ефективність взаємодії між державою та платниками податків через різні напрямки зокрема це впровадження сучасних технологій яке передбачає розвиток технологій, що сприяють встановленню партнерських відносин між державними органами та платниками податків, автоматизація процесів обробки інформації для зниження адміністративного навантаження на податкові органи та платників. Використання засобів електронного зв'язку для подання податкової звітності, що спрощує процес взаємодії платників із податковими органами. Створення персоналізованого електронного обслуговування шляхом розробки персональних акаунтів на офіційному інтернет-порталі ДПС України для кожної юридичної особи, приватного підприємця чи найманого працівника. А створення зручного інтерфейсу дасть змогу оперативно та в будь-який час для підприємця сплатити податкові зобов'язання та подати звіт про це.

РОЗДІЛ 3

НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРОЦЕСУ ІНФОРМАТИЗАЦІЇ В ДІЯЛЬНОСТІ ДЕРЖАВНИХ ПОДАТКОВИХ ІНСПЕКЦІЙ В УМОВАХ ЗДІЙСНЕННЯ ДЕРЖАВНОЇ ІНФОРМАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ

3.1 Сучасні світові тенденції у сфері інформатизації податкових органів

Законодавство з питань оподаткування в Україні створено з урахуванням норм європейського законодавства у податковій сфері, а також аспектів податкової політики ГАТТ/СОТ та інших міжнародних економічних організацій. Досвід зарубіжних країн свідчить про ефективність використання інформаційно-аналітичних систем у податковому контролі. Зокрема, впровадження автоматизованих систем обміну податковою інформацією між країнами сприяє підвищенню прозорості та ефективності податкового контролю. Україна також активно працює над інтеграцією до міжнародних систем обміну податковою інформацією, що дозволить підвищити ефективність податкового контролю та зменшити рівень ухилення від сплати податків.

Проблеми та перспективи функціонування податкових органів у зарубіжних країнах є предметом обговорення під час нарад, семінарів, конференцій за міжнародною участю тощо.

В процесі аналізу зарубіжного досвіду діяльності податкових органів варто виділити низку базових принципів на яких розбудована та діє податкова система, зокрема:

1. Побудова відносин на принципах рівноправності та балансу прав і обов'язків сторін. Платники податків мають чітко знати свої права та

обов'язки, а податкові органи повинні дотримуватися норм законодавства, забезпечуючи рівні умови для всіх суб'єктів оподаткування.

2. Відповідність засобів поставленим цілям. Відбір об'єктів для перевірки проводиться з урахуванням високої ймовірності виявлення порушень, що сприяє раціональному використанню ресурсів податкових органів та максимізації донарахувань у випадках порушень.

3. Невідворотність покарання. Будь-які спроби ухилення від сплати податків або обману держави повинні бути виявлені. Гарантія невідворотності покарання створює превентивний ефект, що знижує рівень податкових правопорушень.

Досвід країн із розвиненим податковим адмініструванням свідчить, що побудова податкових правовідносин на основі принципів взаємоповаги, рівноправності та прозорості сприяє створенню сприятливого середовища для співпраці між платниками податків та податковими органами. Отже, модель співпраці, заснована на довірі та взаємоповазі, позитивно впливає на ефективність податкової системи, сприяє розвитку культури добросовісного виконання податкових зобов'язань та створює стабільну основу для наповнення державного бюджету.

В той же час зростання рівня добровільного дотримання податкового законодавства значною мірою залежить від підвищення правової обізнаності суспільства та формування у громадян розуміння важливості виконання податкових зобов'язань як частини громадянського обов'язку.

Зауважимо що «стандарт обслуговування платників податків Служби внутрішніх доходів Ірландії гарантує: послідовність, справедливість і конфіденційність; ввічливість і люб'язність у спілкуванні; достовірність інформації та право платника податків на скарг, перевірки і апеляції» [31].

«Якщо проаналізувати то «хартія прав платників податків податкової служби Австралії проголошує неупередженість спілкування, перевірку дій служби, пояснення прийнятих рішень, чесність і

професіоналізм у веденні справ» [31]. Збільшення уваги за кордоном спричинено завданнями по створенню умов, за яких зростає рівень добровільного дотримання платниками податків податкового законодавства.

Слушна думка фахівців щодо діяльності податкових органів Швеції, де добровільна сплата податків досягається за допомогою: «налагодженого апарату контролю, що характеризується профілактикою, точністю та передбачуваністю; довіри платників податків, впевнених у гарній роботі податкової системи та виконанні податковими органами своїх завдань; введення доступних для розуміння правил оподаткування» [31].

У Великобританії, особлива увага приділяється окрім принципів справедливості, сприяння і ясності ще й якості обслуговування платників податків.

Ситуація, коли платник податків у Бельгії може отримати допомогу від податкових органів у визначенні своїх податкових зобов'язань, є прикладом клієнтоорієнтованого підходу в податковому адмініструванні. У порівнянні з цим, в Україні відповідальність за правильне визначення податків і зборів, які підлягають сплаті, покладається безпосередньо на платника. Це створює певні виклики для сумлінних платників податків і може призводити до того що платники податків в Україні часто змушені самотійно розбиратися у складному податковому законодавстві без належної допомоги податкових органів. У разі помилок, спричинених недостатнім розумінням законодавства, сумлінні платники податків можуть бути оштрафовані, що створює додаткове фінансове навантаження і демотивує виконання зобов'язань. «Це викликає у платника податків почуття несправедливості та недовіру до податкової служби» [25].

Як ми можемо спостерігати інститут попереднього податкового регулювання є важливим інструментом податкового адміністрування в багатьох західноєвропейських країнах, що сприяє зниженню податкових ризиків як для платників податків, так і для держави. Цей підхід базується

на концепції прозорості, передбачуваності та партнерства між платниками податків і податковими органами.

У країнах ЄС попереднє податкове регулювання оформлюється у форматах податкової угоди (tax rulings) це юридично зобов'язуючі документи, які гарантують незмінність податкового підходу до узгоджених операцій упродовж певного періоду, та індивідуальних податкових консультації коли платники податків отримують письмові роз'яснення податкового органу щодо застосування норм податкового законодавства до конкретної ситуації.

«Згідно з положеннями Зводу фіскальних процедур Франції фіскальний рескрипт дає платнику податків право направити у фіскальний орган запит про правомірність планованої операції. Таким чином, він використовує право отримати податкову консультацію до укладення контракту» [31]. Рішення, ухвалене в межах попереднього узгодження чи консультації, стає юридично обов'язковим як для платника податків, так і для податкових органів. Це означає, що обидві сторони зобов'язані дотримуватися домовленостей, що платник податків має право діяти, керуючись власним розумінням законності своїх дій. Податкові органи не мають права вважати такі дії платника порушенням у майбутньому.

В США аналогічна процедура теж присутня. Її запровадження відбувається двомашляхами. «Перший – це тлумачення публікуються податковим органом нормативних актів. Другий – письмові відповіді податкового органу платнику податків, який звернувся з попереднім запитом по угоді, яку він має намір укласти» [31].

В Ізраїлі платники податків мають можливість звернутися до податкових органів за попередньою консультацією щодо податкових наслідків певних угод або операцій. Це дозволяє отримати офіційне роз'яснення стосовно оподаткування конкретних дій, що сприяє зменшенню податкових ризиків та забезпечує впевненість у правильності податкового обліку.

У Німеччині «процедура рескрипту обмежена консультуванням

платників податків з питань оподаткування заробітної плати, митних зборів чи оцінки фактичних ситуацій у зв'язку з проведенням фіскального контролю. Опубліковані позиції, висловлені податковою адміністрацією, стають обов'язковими для неї, але при цьому не накладають обмежень на суд» [31].

«Висновок податкових угод можна розглядати як свого роду гарантію в стосунках платника податків та держави, а їх відсутність може перетворити податковий контроль в знаряддя свавілля і важіль тиску на сумлінного платника податків» [59].

Податкове законодавство багатьох країн ЄС має низку особливостей, які вирізняють його серед інших галузей права. Однією з ключових характеристик є ретельне деталізування правових норм, що спрямовані на регулювання податкових відносин.

Особливості податкового права в країнах ЄС є відсутність презумпції невинуватості. На відміну від кримінального права, в податкових суперечках вага доказів покладається на платника податків. Це означає, що саме платник повинен довести свою правоту, якщо податковий орган висуває претензії щодо несплати або недостовірного декларування податків. У більшості країн, таких як США, Франція, Німеччина та Швейцарія, платник податків не має права відмовитися від надання інформації або свідчень, навіть якщо вони можуть бути використані проти нього в суді.

У податковому законодавстві багатьох країн передбачено значні винятки із загальноприйнятих громадянських прав і свобод, які зазвичай гарантуються конституціями. Ці винятки пов'язані з необхідністю забезпечення прозорості та достовірності інформації, яка використовується для нарахування та сплати податків. У межах податкового законодавства дії, які зазвичай можуть класифікуватися як втручання у приватне життя, вважаються нормальними та прийнятними. Наприклад: платник податків може бути зобов'язаний надавати детальні дані про свої фінансові операції, активи, стан здоров'я, витрати на освіту, медицину та інші

особисті аспекти. Податкові органи можуть мати доступ до банківських рахунків, майнових документів і навіть листування платника податків, якщо це необхідно для перевірки достовірності даних.

«Так, у Швейцарії в податковій декларації вказуються дані про рухоме і нерухоме майно (по відношенню до автомобіля – марка, рік придбання, ціна), про наявність дорогоцінностей (вироби із золота, діамантів і т.п.), ощадні книжки із зазначенням номера, залишків вкладів, назв банків і т.д» [31].

Процедура «візиту і конфіскації» є поширеною практикою в багатьох країнах із розвиненою податковою системою та спрямована на забезпечення виконання податкового законодавства. Цей механізм передбачає наділення податкових органів широкими повноваженнями для боротьби з податковими злочинами та ухиленням від сплати податків. Процедура здійснюється виключно на основі чинного законодавства. Податкові органи мають право проводити обшуки, конфісковувати документи та інші матеріали за наявності дозволу суду або інших компетентних органів.

Координація дій між різними державними органами та розробка комплексних методів протидії ухиленню від сплати податків і зборів є важливим аспектом підвищення ефективності податкового контролю в зарубіжних країнах. Цей підхід широко застосовується в багатьох країнах світу, включаючи Італію, де податкові органи активно співпрацюють із різними установами для збору, аналізу та обміну інформацією.

Основними партнерами італійських податкових органів в обміні інформацією є торгівельна палата промисловців, ремісників і працівників аграрного сектору та поліція з одного боку, та податковий архів і картотека платників податків з іншого.

У Фінляндії провадиться розширений банк даних податкової служби, створений та наповнений загальнодоступною інформацією. «У зазначеній базі містяться дані кредитних бюро, аудиторів, реєстрів акціонерів компаній, кадастру об'єктів нерухомості, інформація про

пайовиків, директорів, керуючих та інших фінансово відповідальних особах. Фінськими податковими органами ведеться активна боротьба з економічними злочинами. Вся робота по виявленню незаконних угод і структур ведеться через перевірки конкретних громадян, що входять в певні групи ризику, і відстеження їх персональних зв'язків» [31].

У багатьох країнах світу значні зусилля спрямовані на спрощення умов оподаткування, що є важливим кроком у підвищенні податкової дисципліни та зменшенні адміністративного навантаження як на платників податків, так і на податкові органи. Система утримання податку у джерела виплати така система передбачає автоматичне утримання податків із доходів громадян (наприклад, із зарплат чи інших регулярних виплат) роботодавцями або іншими платниками доходу. Вона позбавляє громадян необхідності самостійно розраховувати податки; зменшує ризик помилок у податкових деклараціях; забезпечує своєчасність і стабільність надходжень до бюджету.

У багатьох країнах світу податкові агенти, які займаються підготовкою податкових декларацій та іншими аспектами податкового обліку, відіграють важливу роль у забезпеченні ефективного податкового контролю. Їхня діяльність сприяє підвищенню рівня податкової дисципліни та спрощенню процедур взаємодії між платниками податків і податковими органами. Державна політика багатьох країн спрямована на створення сприятливих умов для діяльності податкових агентів, що включає податкові пільги для них та їх клієнтів.

До прикладу «у США одна з найбільш великих компаній, що виконують послуги податкового агента, нараховує по країні більше 26 тисяч пунктів по консультуванню платників податків та надання послуг сприяння в заповненні податкових декларації. В Австралії послугами податкових агентів користуються 75% платників податків» [31].

«Основною формою платежів в таких країнах, як США, Німеччина, Англія, Франція, Японія, Канада та ряді інших країн стало використання пластикових кредитних карток. В США, наприклад, лише 3% розрахунків

за товари і послуги здійснюється за готівку. До початку 90-рр. на виплату заробітної плати через банківські рахунки було переведено 99% робочих і службовців в США і Канаді, 95% - в Англії» [31].

У західних країнах податкові служби часто наділені широкими повноваженнями, які за своїм характером прирівнюються до функцій правоохоронних органів. Це особливо стосується підрозділів податкових розслідувань, які займаються виявленням і розслідуванням фінансових злочинів, негласне спостереження, здійснення стеження за підозрюваними та їхньою діяльністю, опитування свідків, перевірка поштових відправлень і прослуховування телефонів.

Таким чином, наділення податкових служб західних країн окремими правами та функціями правоохоронних органів, зокрема створення в їхніх рамках підрозділів податкових розслідувань, які застосовують специфічні методи роботи, характерні для спецслужб, дозволяє суттєво підвищити ефективність фінансового контролю в галузі оподаткування.

З іншого боку, «тісна взаємодія податкових органів з правоохоронними та спецслужбами насамперед по лінії обміну інформацією сприяє помітній боротьбі з іншими, загальнокримінальними видами злочинності» [37].

Подяляємо думку про те що «нині в Україні більш швидкому і всеохоплюючому впровадженню електронної звітності заважають соціально-психологічні фактори: звички бухгалтерів до традиційного способу подання звітності, їх страх перед невідомістю (нове програмне забезпечення, шифрування підписів і печатки підприємства), а також небажання витратити зайві гроші та час, або просто їх відсутність. Вплив зазначених факторів можна значно знизити та ліквідувати, якщо керівництво і бухгалтери підприємств отримають вичерпну інформацію про переваги подання електронної звітності, повний перелік дій для переходу на електронну звітність та вартість такого переходу» [51].

З метою здійснення аналізу світового досвіду формування

електронної податкової звітності у табл. 3.1. представлено порівняння головних аспектів вітчизняної та зарубіжних систем електронної звітності.

Таблиця 3.1

Систематизація світового досвіду формування електронної податкової звітності

Країна	Способи подання	Наявність програм, можливості	Наявність ідентифікації особи	Суб'єкти процесу
США	Електронний	Спеціальні програми, схвалені службою внутрішніх доходів (IRS)	Так	Платник податків, спеціалізований оператор (арбітр), IRS
Німеччина	Електронний, поштовий	Е-mail, спеціальні програми	Так, ЕЦП	Платник податків, податкові органи
Велика Британія	Електронний	Велика кількість бухгалтерського програмного забезпечення, що може формувати необхідну звітність	Так	Платник податків, спеціалізовані кур'єри, податкові органи
Данія	Електронна пошта, Інтернет, телефонний зв'язок	Попереднє заповнення декларацій податковими органами	ЕЦП, ПІН- код	Платник податків, податкові органи
Франція	Інтернет	Сайт податкової служби	ЕЦП	Платник податків, податкові органи
Україна	Електронний, поштовий, паперовий	«Податкова звітність», «ІС: Бухгалтерія», «БЕСТ-ЗВІТ» тощо	ЕЦП, шифрування	Платник податків, оператор електронної звітності (ЦОЕЗ), податкові органи

Дослідивши зарубіжний досвід світових країн, що застосовують системи електронної звітності, можемо зробити такі висновки:

– електронний спосіб подання звітності є обов'язковим компонентом у податкових системах усіх держав, що забезпечує швидкість, точність та зручність процесу звітування для платників податків і контролюючих органів.

– розробка та вдосконалення програмного забезпечення спрямована на підвищення зручності та надійності електронних систем, мінімізацію помилок та опісок. Це також сприяє економії матеріальних і трудових ресурсів завдяки автоматизації процесів.

– захист інформації в електронній звітності здійснюється шляхом використання передових технологій, зокрема спеціальних форматів шифрування, електронних цифрових підписів, сертифікатів, громадських

ключів, ідентифікаційних карток або номерів для авторизації, а також захищених каналів телекомунікаційного зв'язку. Ці заходи гарантують конфіденційність, цілісність і достовірність податкових даних.

– у ряді держав використання посередників у процесі електронного звітування відіграє важливу роль. Посередники не тільки сприяють технічному забезпеченню передачі звітності, але і виконують функції арбітра у вирішенні спорів між платниками податків і контролюючими органами. Такий підхід сприяє уникненню зловживань із обох сторін і забезпечує прозорість процесу.

3.2 Застосування Internet-технологій у сфері податкового адміністрування

Однією з ключових стратегічних цілей розвитку інформаційного суспільства є використання Інтернет-технологій для оптимізації взаємин між державою і громадянами. Це сприяє покращенню якості управління, прозорості процесів, зменшенню бюрократії та посиленню громадянського контролю. Для реалізації цієї мети в Україні впроваджено електронну інформаційну систему «Електронний Уряд», яка є важливою складовою цифрової трансформації державного управління.

Електронне урядування є невід'ємною складовою проведення економічної реформи в Україні, спрямованою на створення сучасної, ефективної та прозорої системи державного управління. У цьому контексті Державна податкова служба України активно реалізує заходи в рамках Програми модернізації податкової служби, зосереджені на впровадженні сучасних інформаційних технологій у свою діяльність які сприятимуть реалізації процесу автоматизації та адміністрування податків з метою запровадження нових форм обслуговування платників податків.

Вдосконалення сучасного інформаційно-аналітичного ресурсу податкової служби є ключовим кроком у напрямку розвитку ефективної податкової системи, яка орієнтована на потреби платників податків. Це сприяє не лише підвищенню рівня дотримання норм податкового законодавства, а й формуванню податкової свідомості громадян, що є основою для сталого зростання доходів державного бюджету.

Серед них – Інформаційно-телекомунікаційна система «Державний реєстр фізичних осіб», автоматизована система «Єдине вікно подання електронної звітності», система «Електронна картка», єдиний веб-портал органів ДПС України, сервісні центри з обслуговування платників податків.

Інформаційна система «Податковий блок» є комплексним інструментом, який забезпечує автоматизацію ключових процесів діяльності податкової служби. Вона складається з чотирьох сегментів, які охоплюють усі основні аспекти опрацювання інформації та взаємодії між податковою службою й платниками податків. Інформаційна система «Податковий блок» є невід'ємною складовою цифрової трансформації податкової служби, спрямованою на оптимізацію процесів адміністрування та підвищення ефективності податкового менеджменту.

Підсистема ««Реєстрація платників податків» має забезпечити спрощення процедури реєстрації платників податків на базі електронного обміну інформацією з іншими органами державної виконавчої влади для отримання повних та точних даних про суб'єктів оподаткування (платників податків) та об'єктів оподаткування, що надасть можливість посилити податковий контроль» [24].

Підсистема «Обробка податкової звітності та платежів» за умови використання технології сканування та режиму реального часу (онлайн) значно підвищує ефективність роботи як податкових органів, так і платників податків. Ця підсистема забезпечує низку функцій та переваг, які сприяють оптимізації податкового адміністрування. Такий спосіб сприяє оперативності і точності введення даних через використання

технології сканування документів зменшує ймовірність помилок під час введення податкової звітності. Система надає можливість перегляду стану розрахунків з бюджетом, що дозволяє платникам податків бути в курсі своїх фінансових зобов'язань. Платник податків може подавати скарги, заяви, листи та інші документи, включаючи заяви на реєстрацію платником податків, отримання довідок, оригіналів документів тощо.

Впровадження Єдиного рахунку для обліку та сплати податків є важливим кроком до вдосконалення податкового адміністрування в Україні. Це рішення має низку переваг як для платників податків, так і для податкових органів, спрямованих на підвищення ефективності, зручності та прозорості розрахунків. Переваги для платників податків при роботі із єдиним рахунком відсутність необхідності заповнення окремих платіжних доручень для кожного виду податку. Простота процесу сплати податків скорочує час, необхідний для виконання податкових зобов'язань. Завдяки уникненню помилок у платіжних реквізитах, мінімізується ризик накладення штрафів за несвоєчасну чи неправильну сплату податків. Можливість у режимі реального часу відстежувати стан своїх розрахунків з бюджетом.

Підсистема ««Податковий аудит» надасть нові можливості для податкового контролю, зокрема, виявлення платників, які мінімізують свої податкові зобов'язання» [24]. Впровадження ризико-орієнтованої системи адміністрування податків є сучасним підходом до податкового контролю, спрямованим на зниження адміністративного тиску на добросовісних платників податків та зосередження ресурсів на перевірці потенційних порушників. Цей підхід має низку переваг і сприяє підвищенню ефективності функціонування податкових органів. В той же час сумлінні платники податків звільняються від зайвого адміністративного навантаження, зокрема від виїзних перевірок, а зосереджені на податкових перевірках суб'єктів, які мають високий ризик порушення податкового законодавства.

Якщо узагальнити «саме створення ризико-орієнтованої системи

адміністрування податків дозволить зменшити можливість суб'єктивного ставлення працівників органів державної податкової служби до платників податків, збільшити рівень дотримання норм законодавства та призведе до підвищення рівня податкової дисципліни» [52].

В умовах сьогодення впровадження електронних карток як уніфікованого платіжного засобу з багаторівневим захистом стане вагомим кроком у розвитку сучасної податкової інфраструктури України. Цей інструмент має на меті зробити виконання податкових зобов'язань простішим, швидшим і безпечнішим для платників податків, що передбачатиме захищені електронні кабінети з авторизацією через електронний цифровий підпис (ЕЦП) та інші сучасні методи шифрування, доступ до особистого рахунку в електронному кабінеті де можна буде в режимі реального часу переглядати стан розрахунків із бюджетом, включаючи наявність переplat або заборгованості. Можливість подавати звітність, сплачувати податки та отримувати консультації онлайн без необхідності відвідувати податкові інспекції. Наразі запровадження терміналів для самообслуговування платників податків, розроблене Департаментом розвитку та модернізації ДПСУ, є важливим етапом цифровізації податкових процесів і спрямоване на вдосконалення взаємодії між податковими органами та платниками. Запровадження терміналів призведе до мінімізації людського фактору в податкових процесах, платники податків, незалежно від місця проживання чи діяльності, отримають можливість користуватися сучасними податковими сервісами. Електронна картка інтегрує дані платника податків, що виключає розбіжності між різними етапами обробки інформації тому створення зручних умов для платників сприятиме підвищенню рівня податкової дисципліни.

Створення сервісних центрів з обслуговування платників податків стало важливим кроком у трансформації податкової служби України на шляху до сучасної моделі взаємодії між державою і громадянами. Ця ініціатива, що реалізовувалось з червня по вересень 2011 року, відображає

зміну філософії діяльності податкових органів – від фіскального контролю до сервісного обслуговування, орієнтованого на потреби платників.

Одже «функціонування центрів дозволило покращити не тільки якість послуг, що надаються, але й зменшити час, який сьогодні платники податків витрачають на здачу звітності. Основними завданнями центрів є впровадження стандартизованих та прозорих форм і методів обслуговування платників, забезпечення оперативності у видачі дозвільних документів, покращення ефективності адміністрування податків і зборів, удосконалення процесу приймання звітності від суб'єктів господарювання, а також забезпечення швидкого доступу платника до інформації» [25].

Таким чином, впровадження Інтернет-технологій у податковому адмініструванні сприятиме підвищенню якості обслуговування платників податків, створенню комфортних умов для виконання податкових зобов'язань, а також зниженню адміністративного навантаження як на платників податків, так і на працівників податкових органів.

Серед основних переваг використання Інтернет-технологій в податкових органах є зростання рівня добровільного виконання податкових зобов'язань, підвищення ефективності адміністрування податків і зборів, зменшення витрат часу та ресурсів платників податків, стимулювання економічної активності за рахунок створення сприятливого середовища для бізнесу.

Принцип дії електронної звітності в Державній податковій службі України (ДПС) забезпечує ефективність, оперативність і прозорість процесу подання звітів платниками податків. Процедура передбачає наступні кроки: бухгалтер готує звіт у встановленому форматі (*.xml) за допомогою спеціалізованого програмного забезпечення (наприклад, «М.Е.Дос», «Соната», інші аналоги). На сформований звіт накладається електронний цифровий підпис (ЕЦП), який забезпечує автентичність і захист даних. Звіт у зашифрованому вигляді надсилається до Центру обробки інформації ДПС України через захищені канали електронного зв'язку. Отримання першої квитанції бухгалтером після надходження звіту

у вигляді першого електронного повідомлення (квитанція №1), яка підтверджує успішність прийняття звіту та відповідність звіту встановленому формату, далі звіт надходить до відповідної районної податкової інспекції для перевірки та реєстрації звідки бухгалтер отримує другу електронну квитанцію (квитанцію №2), яка містить реєстраційний номер звіту.

Наведемо перелік найпоширеніших Акредитованих центрів сертифікації ключів (АЦСК): АЦСК «УСЦ» www.ukrcc.com, АЦСК «Мастеркей» www.masterkey.com.ua, АЦСК «ІВК» www.ivk.org.ua та АЦСК «ДЦЗ» [48]. Альтернативний варіант електронної звітності передбачає використання платного спецоператора зв'язку, який значно спрощує процес подання звітності завдяки додатковим послугам та функціям. Цей підхід зручний для підприємств та організацій, які прагнуть автоматизувати процес звітування та зменшити ризик помилок. Цьому сприяє також те що спецоператор бере на себе всі етапи передачі звітності, він перевіряє звіти на відповідність форматам та законодавчим вимогам. Наявна можливість роботи з будь-якого пристрою, підключеного до Інтернету.

Як результат податкова інспекція дійсно має всі необхідні ресурси для створення максимально комфортних умов для платників податків, які подають звітність в електронному вигляді. Це особливо важливо в умовах розвитку цифрових технологій і автоматизації процесів управління податками. Щоб почати робити звіт в електронному варіанті, платнику податків потрібно звернутися до податкової інспекції за місцем реєстрації. Укласти договір про визнання електронних документів. Цей документ офіційно фіксує використання електронного формату звітності між платником і податковою інспекцією.

Зазначимо, «що звітність, надіслана до податкового органу електронною поштою через мережу Інтернет із застосуванням посилених сертифікатів ключів електронного цифрового підпису, не потребує дублювання на паперових носіях. Така система передачі електронних

звітів значно прискорює здачу звітності та забезпечує отримання відповідних квитанцій про підтвердження дати та часу подання звіту, надає можливість оперативно отримати інформацію про стадію проходження електронного звіту та гарантує, що звіт буде своєчасно доставлений в інспекцію. Крім того, не треба витратити час в чергах у податкових інспекціях, гарантується автоматична перевірка підготовлених документів на наявність арифметичних помилок та опісок, суттєво скорочується термін проведення перевірки, щодо правомірності заявлених до відшкодування сум ПДВ та забезпечення своєчасного їх відшкодування платнику податку» [45].

Згідно з Податковим кодексом України, великі та середні підприємства зобов'язані подавати податкові декларації до органів державної податкової служби в електронній формі. Це сприяє підвищенню ефективності податкового адміністрування та забезпечує зручність для платників податків відповідно до пункту 7 статті 63 Господарського кодексу України.

Таким чином, перехід на електронну систему звітності не тільки значно спрощує взаємодію між платниками податків і податковими органами, а й відкриває широкі можливості для бухгалтерів. Це і автоматичний розрахунок підсумкових і розрахункових рядків у звітності, що значно знижує ризик арифметичних помилок і економить час бухгалтера. Можливість подавати податкову звітність безпосередньо з офісу або іншого зручного місця, без необхідності відвідування податкової інспекції.

Запроваджені електронні послуги:

В 2020 році в Україні було запроваджено дві важливі послуги, спрямовані на спрощення адміністративних процедур для громадян «e-Малятко» це комплексна послуга, яка дозволяє батькам новонароджених дітей за однією заявою отримати до десяти державних послуг, необхідних при народженні дитини та послуга «ID-14» призначена для підлітків віком від 14 до 18 років і передбачає одночасне оформлення першого паспорта

громадянина України у формі ID-картки та присвоєння РНОКПП. Це означає, що підлітки можуть отримати паспорт та «ідентифікаційний код» без необхідності окремо звертатися до податкових органів. Послуга надається безкоштовно, а термін її виконання становить до 20 робочих днів.

З травня 2021 року в Україні було запроваджено 6 нових електронних послуг у розділі «Мої податки» електронного кабінету платника податків. Завдяки цим новаціям платники податків отримали розширені можливості взаємодії з податковою службою онлайн, зокрема це реєстраційні та облікові дані, дані про стан розрахунків з бюджетом, відомості про доходи, дані про банківські рахунки, податкова звітність, авторизація через КЕП Дія.

В Електронному кабінеті запроваджено низку нових функціональних можливостей, спрямованих на спрощення роботи платників податків і підвищення зручності доступу до інформації та послуг. Відтепер платники можуть подавати повідомлення про використання Є-рахунку, отримувати квитанції, що підтверджують включення до Реєстру платників, які використовують Є-рахунок. Реалізовано можливість переглядати інформацію про реєстрацію платників, які використовують Є-рахунок. Додано підтримку нових платіжних систем: ГЕРЦ та Свіфт Гарант, які доповнюють вже існуючі. У платників з'явилась можливість отримувати дані про суми виплачених доходів та утриманих податків у електронному вигляді. Інформація засвідчується кваліфікованою електронною печаткою Державної податкової служби (ДПС). Запроваджено можливість реєстрації акцизних накладних/розрахунків та податкових накладних/розрахунків коригування в Єдиному реєстрі акцизних накладних за новими формами. Впроваджено функцію внесення додаткової інформації про види діяльності (КВЕД) в облікові дані платників податків.

3.3 Напрями вдосконалення процесів інформатизації податкової системи України в умовах здійснення інформаційної політики держави

Сучасна податкова служба являє собою цілком технологічну та транспарентну організацію яка згідно з Наказом ДПС України від 17.08.2022 № 544 визначає вектор свого розвитку, в ній зокрема визначено стратегічні цілі діяльності ДПС на 2022–2024 роки, які спрямовані на розвиток та вдосконалення роботи податкової служби, а також підвищення рівня довіри платників до податкової системи зокрема це «ефективне адміністрування податків, зборів, платежів; формування іміджу ДПС як сервісної служби європейського зразка з високим рівнем довіри у суспільстві; протидія ухиленню від оподаткування шляхом запровадження міжнародних стандартів та вдосконалення аналітичних інструментів; формування кваліфікованої, ефективної та мотивованої команди» [47].

Однією з ключових стратегічних цілей розвитку інформаційного суспільства є вдосконалення взаємовідносин між державою та громадянами через впровадження сучасних інтернет-технологій. Це досягається шляхом створення електронних форм взаємодії між органами державної влади та фізичними і юридичними особами, що забезпечує ефективність, прозорість і доступність державних послуг.

Стратегія податкової служби України значну увагу приділяє впровадженню новітніх інтернет-технологій та сучасних методів роз'яснювальної роботи, що включає розвиток сервісу та впровадженням максимальної кількості сервісів в онлайн.

Нині активно діють нові сервіси серед яких зокрема: Е-ПДВ, Е-кабінет, Програмні РРО, Е-Субсидія, Е-Повернення, ID14, Е-прозорро, Е-малятко, Спрощений Е-документообіг.

На сьогодні Державна податкова служба України активно впроваджує електронні сервіси, що дозволяє платникам податків отримувати більшість послуг онлайн. Зокрема, 90% послуг доступні в електронному форматі, що сприяє зручності та ефективності взаємодії між платниками податків і податковими органами, а це понад 3,5 мільйона платників податків активно користуються електронними сервісами ДПС. З них 80% складають фізичні особи – підприємці та громадяни, що свідчить про високу популярність та затребуваність цих сервісів серед населення.

Державна податкова служба України активно впроваджує інтернет-технології для покращення взаємодії з платниками податків. З 6 листопада 2020 року запущено електронний сервіс «InfoTAX», який надає близько 20 послуг через месенджери Telegram та Viber. Цей сервіс дозволяє отримувати інформацію про стан розрахунків з бюджетом, реєстраційні та облікові дані, результати обробки документів, строки подання звітності та сплати податків

Також варто брати до уваги що «за допомогою електронного сервісу «InfoTAX» платники через месенджери Telegram та Viber мають можливість отримувати інформацію про: стан розрахунків з бюджетом, реєстраційні та облікові дані, про результати обробки документів, про строки подання звітності та сплати податків. Для доступу до сервісу необхідно у відповідному месенджері (наприклад, Telegram) знайти InfoTAX, в якому перейти за посиланням до Електронного кабінету для ідентифікації та завершення налаштування нового сервісу. Електронний сервіс «InfoTAX» продовжує знаходити нових прихильників серед користувачів. Так, у 2023 році більше ніж у 5 разів зросла кількість користувачів InfoTAX та наразі становить більше 50 тис. осіб. Як свідчить аналіз, кількість користувачів зростає в середньому щомісяця на 6 тис. осіб, які обирають такий мобільний вид спілкування з податковою службою» [9].

На офіційному сайті Державної податкової служби України доступні відеоуроки, які допоможуть користувачам ефективно

використовувати сервіс «Електронний кабінет». Ці матеріали охоплюють різні аспекти роботи з сервісом. Зокрема персоніфікований податковий календар; подання податкової звітності; стан розрахунків з бюджетом; листування з податковими органами; подання запитів та отримання довідок; сплата податків (для фізичних осіб). Крім того, ДПС постійно оновлює розділ «Онлайн-навчання» на своєму вебпорталі, додаючи нові матеріали для платників податків. Тут ви знайдете корисну інформацію з податкової тематики, навички заповнення податкової звітності та оптимальні механізми сплати податків.

Нагадаю що «з 01 січня 2021 року також ДПС України запроваджено Єдиний рахунок, через який можна сплатити всі поточні платежі, податковий борг за такими платежами та недоїмку з єдиного внеску, грошові зобов'язання, які визначено на підставі податкових повідомлень-рішень. Такий спосіб сплати податків є комфортним, оскільки скорочує платникам фінансові витрати і час на формування розрахункових документів. Щоб перейти на єдиний рахунок, необхідно здійснити три простих кроки. Перший – через Електронний кабінет подати «Повідомлення про використання єдиного рахунку» за формою J/F 1307001. Другий – отримати квитанцію про включення до Реєстру платників, які використовують єдиний рахунок. Третій – надати до обслуговуючого банку розрахункові документи із зазначенням реквізитів єдиного рахунку на загальну суму без визначення одержувачів або з визначенням одержувачів. Єдиним рахунком для сплати податків користуються понад 1600 платників. За 2020 рік кількість адміністративних послуг збільшилась з 96 до 126. Інформаційні системи ДПС працюють 24/7, а більшість 24/7/365» [9].

Центральна Державна податкова інспекція акцентує увагу на зручності використання цифрових інструментів для взаємодії з платниками податків. Підписка на офіційні канали ДПС України у соціальних мережах та сервісах забезпечує оперативний доступ до інформації: Facebook: [fb.com/TaxUkraine](https://www.facebook.com/TaxUkraine) – отримуйте найактуальніші новини податкової сфери.

Telegram: t.me/tax_gov_ua – для миттєвого отримання повідомлень та роз'яснень. YouTube: youtube.com/TaxUkraine – переглядайте відеоматеріали, які допомагають зрозуміти податкове законодавство. Загальнодоступний інформаційно-довідковий ресурс (ЗІР) zir.tax.gov.ua. є важливим сервісом для платників податків. Він надає відповіді на поширені питання щодо податкового та митного законодавства та представляє офіційну позицію ДПС України у форматі питань-відповідей.

Разом із впровадженням сучасних електронних сервісів, система інформатизації органів податкової служби, зокрема податкових інспекцій, потребує системного вдосконалення. Пріоритетними напрямками вдосконалення інформатизації органів податкової служби України на даному етапі є:

- створення і розвиток програмно-апаратних комплексів через забезпечення функціонування автоматизованих інформаційно-аналітичних систем (АІАС) на центральному та обласному рівнях податкової служби. Модернізація існуючих програмно-апаратних рішень для підвищення ефективності адміністрування податків.

- створення корпоративного комп'ютерно-телекомунікаційного середовища через інтеграцію всіх рівнів податкової служби в єдину телекомунікаційну мережу.

- Оснащення районних податкових адміністрацій автоматизованими робочими місцями (АРМ), об'єднаними локальними інформаційними мережами. Забезпечення ефективної взаємодії користувачів із корпоративним комп'ютерно-телекомунікаційним середовищем.

- Розробка типового математичного забезпечення через створення універсального математичного забезпечення для розв'язання функціональних завдань податкової служби на обласному та районному рівнях.

- Використання інноваційних методів і засобів для ідентифікації прихованих неплатників податків. Автоматизація виявлення тіньових

елементів економіки. Підвищення ефективності оперативно-розшукових заходів.

- Підготовка та перепідготовка кадрів та навчання співробітників податкової служби новим інформаційним технологіям. Організація програм підвищення кваліфікації з метою ефективного використання сучасних інформаційних рішень.

Інформатизація податкової служби України є невід'ємною частиною Національної програми інформатизації, що визначає стратегічні пріоритети цифрового розвитку державного управління. Для успішного вирішення завдань, пов'язаних із цією сферою, необхідно дотримуватись низки важливих принципів та враховувати міжнародний досвід.

Доречно відзначити що в рамках покращення онлайн-комунікації з платниками податків «сьогодні органи податкової служби України всіх рівнів обладнані поштовими вузлами, що працюють у режимі електронної пошти по комутованих каналах зв'язку з використанням персональних комп'ютерів та модемів. Використовується шість різних поштових програм (T-Mail, FrontDoog, PgoCarry та ін.), уніфікованих у частині стандартів, що регламентують передачу файлів. Ведуться роботи щодо вибору єдиної поштової системи, інтегрованої з системами документообороту» [8].

Створення ефективної системи обробки та контролю податкових декларацій фізичних осіб є важливим завданням для вдосконалення роботи податкової служби. Основні аспекти цієї ініціативи включають: використання головних та регіональних обчислювальних центрів через централізацію обробки даних для забезпечення ефективності та зменшення часу обробки. Забезпечення уніфікованої платформи для взаємодії між центральним і регіональними офісами.

Електронний документообіг передбачає впровадження інтегрованих систем електронного обміну документами. Забезпечення електронного підпису для автентифікації документів. Використання унікального

ідентифікаційного номера фізичної особи для простежуваності та достовірності даних.

Забезпечення технічними засобами органів податкової інспекції має враховувати сучасні потреби інформатизації, що базуються на трирівневій інформаційній технології обробки даних, будові корпоративної мережі та категоризації користувачів. Залежно від технологічних операцій, користувачів можна поділити на такі категорії:

- категорія I — введення та обмін даними;
- категорія II — контроль за даними що надходять, створення й застосування довідкової, статистичної та звітної інформації;
- категорія III — багатофункціональний аналіз інформації;
- категорія IV — адміністрування та супровід в робочому стані інформаційної системи податкових органів.

Користувачі що належать до першої категорії забезпечуються персональними та мережевими комп'ютерами з базовою конфігурацією. Технічні засоби для автоматизованого введення даних (наприклад, сканери, пристрої для обробки електронних документів). Програмні засоби для аутентифікації електронних документів.

Користувачі що належать до другої категорії потребують потужних робочих станцій середнього рівня з розширеною оперативною пам'яттю та обчислювальними можливостями. Програмними засобами для обробки великих обсягів даних. Доступ до загальних баз даних корпоративної мережі.

Користувачі що належать до третьої категорії є потужними робочими станціями з високою обчислювальною здатністю, можливістю створення закритих підмереж у загальній корпоративній мережі для обмеження доступу до конфіденційної інформації та наявністю засобів для захисту баз даних від несанкціонованого доступу.

Користувачі що належать до четвертої категорії забезпечують працездатність обчислювальних та програмних ресурсів. Здійснюють підтримку систем обміну даними, управління базами даних та сховищами

даних. Забезпечення стабільності роботи інформаційних систем усіх рівнів податкової служби.

Основні вимоги до прикладного програмного забезпечення для податкових органів полягає у використанні CASE-технологій для забезпечення наскрізної підтримки всіх етапів життєвого циклу системи (аналіз, проектування, розробка, тестування, впровадження, супровід). Інтеграція єдиної бази даних проекту, що забезпечує узгодженість і актуальність даних для всіх етапів розробки. Затребуваною є також комплексна автоматизація яка полягає у забезпеченні тісної взаємодії різних органів податкової інспекції як у технологічному, відтак і у інформаційному плані.

Телекомунікаційна мережа органів податкової інспекції України повинна складатись з 2 загальних підсистем:

- високозахищена власна корпоративна телекомунікаційна мережа органів податкової інспекції України;
- загальнодоступний сегмент телекомунікаційної мережі який орієнтований на доступ до відкритих і презентаційних інформаційних ресурсів податкової служби України.

Основна мета створення телекомунікаційної мережі органів податкової інспекції України є забезпечення формування супроводу та доступу до корпоративних інформаційних ресурсів, налагодження оперативної інформаційної взаємодії, комунікація з іншими органами державної влади України на засадах сучасних телекомунікаційних та інформаційних технологій.

Створення інтегрованої корпоративної мережі для органів податкової інспекції України, яка включає можливість передавання голосу, факсу, даних та відеосигналів як у дротових, так і в бездротових режимах, є ключовим кроком у вдосконаленні технічної та інформаційної інфраструктури. Це допоможе створити ефективну, безпечну та стабільну телекомунікаційну інфраструктуру, яка стане основою для досягнення цілей модернізації податкової служби України.

Основою телекомунікаційної мережі (ТМ) органів податкової інспекції України є магістральні, зонові та місцеві мережі первинної мережі зв'язку України. Її побудова та функціонування базуються на використанні сучасних цифрових каналів зв'язку забезпечує високу якість передачі даних, мінімізацію втрат інформації та швидкість обміну даними.

В процесі об'єднання інформаційних і телекомунікаційних мереж усіх підрозділів та установ органів податкової інспекції України, забезпечення інформаційної безпеки є критично важливим завданням. Для цього необхідно розробити та впровадити нормативно-правові, організаційно-технологічні та технічні заходи на основі таких принципів:

- гарантії інформаційної безпеки тобто усі суб'єкти ТМ повинні дотримуватися єдиних затверджених стандартів інформаційної безпеки, що відповідають міжнародним вимогам.
- розподіл відповідальності чітко визначення зон відповідальності між суб'єктами в різних сегментах ТМ податкових органів.
- реалізація програмно-апаратного захисту для автоматизації процесів управління доступом та розподілом ресурсів
- недопустимість витоку забороненої інформації через забезпечення контролю за інформаційними потоками через сегменти ТМ, підключені до загальнодоступних мереж (наприклад, інтернету). У разі необхідності реалізація фізичної ізоляції окремих сегментів ТМ від корпоративної мережі для забезпечення підвищеного рівня безпеки.

За для досягнення поставленої мети пропонуємо виконувати роботи в наступних напрямках:

- впровадження пілотного проєкту та паралельного здійснення аналізу виявлених недоліків проєкту, їх усунення та впровадження додаткових функцій відповідно до потреб користувачів. Врахувати різнотипність органів податкової інспекції та масштаби їхньої діяльності і розміри виконаних робіт.
- розробка функціонального прототипу системи обласного рівня з ключовими функціями для адміністрування та обробки інформації.

поділити впровадження пілотного проєкту на декілька етапів, кожен з яких передбачатиме: Тестування нових функцій. Виявлення недоліків і розробку рішень для їх усунення.

- розробка та впровадження функціональних прототипів системи для обласного рівня, який охоплюватиме базові функції обробки даних, адміністрування, звітності та інтеграції з центральною системою здатною інтегрувати інформацію з регіональних систем та забезпечити її обробку, аналіз і використання для прийняття рішень на центральному рівні.

- завершення створення АІС на базі повномасштабної телекомунікаційної мережі, включаючи розширення та оптимізацію телекомунікаційної інфраструктури.

- забезпечення безпеки даних на всіх рівнях, інтеграцію інструментів для аналізу великих обсягів даних (Big Data).

Отже можемо констатувати що очікувані результати від реалізації концепції автоматизованої інформаційної системи (АІС) органів податкової інспекції України вказують на комплексний підхід до вдосконалення її діяльності, який орієнтований на покращення як внутрішніх процесів управління, так і загальної ефективності взаємодії з громадськістю. В цілому вони мають бути наступними:

- забезпечення інформаційного базису для створення потужної, надійної та єдиної бази даних, яка дозволить організувати ефективну загальнонаціональну систему податкової служби, спроможну до швидкого реагування та адаптації під змінювані умови.

- стабілізація та зростання бюджетних надходжень що можливо реалізувати шляхом автоматизації та збільшення надходження податків без підвищення ставок, через підвищення ефективності збору та мінімізацію податкових ухилень.

- зниження рівня «тіньової економіки» через підвищення рівня ефективності за допомогою виявлення та контролю незадекларованих доходів та тіньових операцій через інтеграцію різних джерел інформації та використання аналітичних інструментів.

ВИСНОВКИ

У результаті проведеного дослідження та теоретичного осмислення ряду думок та праць дослідників у різних сферах знань, вдалося здійснити теоретичне обґрунтування визначити та запропонувати ключові аспекти вдосконалення інформатизації діяльності державних податкових інспекцій, що відповідають сучасним вимогам інформаційного суспільства та інформаційній політиці держави. Визначено висновки, пропозиції та рекомендації, які були сформульовані та викладені нижче:

1. Досліджено теоретико-методологічні засади реалізації державної інформаційної політики та визначено що це комплекс заходів, спрямованих на регулювання інформаційних процесів, формування й розвиток інформаційного суспільства з урахуванням пріоритетів національних інтересів. Її основною метою є забезпечення інформаційної безпеки, збереження духовних і моральних цінностей, створення умов для гармонійного розвитку суспільства та гідного рівня життя громадян.

2. Проаналізовано об'єкти та суб'єкти інформаційної політики держави. Визначено що державна інформаційна політика має створювати умови для реалізації конституційного права громадян своєї держави на вільне отримання та використання інформації для вирішення таких важливих завдань, як формування національного інформаційного прозору, включення його до світового інформаційного прозору на завдання інформаційної безпеки суверенітету та інформаційної безпеки та формування демократично орієнтованого інтелекту. Державна інформаційна політика за своєю природою має відображати та враховувати інтереси громадян, громадських організацій і рухів, органів державної влади, регіонального та місцевого самоврядування, державних організацій і комерційних структур.

3. Проаналізовано нормативно-правову базу у сфері інформатизації податкових інспекцій це вказує на те що національна інформаційна політика має створювати сприятливі умови для реалізації конституційного права громадян на вільний доступ до інформації та її

використання. Це передбачає гарантії прозорості, доступності та неупередженості інформаційних ресурсів. Для цього має відбуватись постійне формування національного інформаційного простору.

4. Здійснено аналіз процесу інформатизації державних податкових інспекцій в контексті здійснення інформаційної політики держави. В цьому контексті інформатизація є ключовим аспектом сучасного розвитку суспільства, оскільки вона сприяє ефективному використанню інформаційних ресурсів, забезпечуючи доступ до них за допомогою новітніх інформаційних технологій. Основна мета інформатизації – створення таких умов, які дозволяють оптимізувати процеси отримання, зберігання, обробки та передачі інформації для задоволення потреб користувачів. Вона реалізується шляхом вдосконалення та щільної взаємодії процесів і технологій споживання (створення документованої інформації, методів, засобів її обробки, пошуку, розповсюдження, збору, накопичення і збереження) із процесами створення і розвитку засобів, що повинні їх забезпечити (програмних, лінгвістичних, технічних, правових, організаційних стосовно забезпечення документування інформації та реалізації інформаційних процесів).

5. Розкрито роль процесу інформатизації державних податкових інспекцій у формуванні нових форм податкового менеджменту. В цьому процесі інформатизація ДПІ дійсно, є важливим етапом розвитку сучасного суспільства, зокрема в контексті впровадження новітніх технологій у різні сфери життя. На відміну від комп'ютеризації, яка фокусується здебільшого на технічному забезпеченні (тобто на використанні та впровадженні комп'ютерів), інформатизація охоплює ширший спектр питань, спрямованих на ефективне використання інформації як ресурсу. Комп'ютеризація передбачає забезпечення технічної бази для обробки, зберігання та передачі даних. У цьому контексті, інформатизація державних податкових інспекцій (ДПІ) є важливим етапом для підвищення ефективності управління, забезпечення прозорості, скорочення бюрократичних процедур і покращення якості обслуговування

платників податків. Інформатизація має на меті створення умов для доступу, аналізу, використання та поширення достовірної інформації у всіх сферах діяльності.

6. Визначено проблемні питання регулювання інформаційно-аналітичного забезпечення функціонування державних податкових інспекцій. Аналізуючи інформаційно-аналітичну систему у діяльності державних податкових інспекцій (ДПІ), можна зробити висновок, що це взаємопов'язана система, яка поєднує засоби, методи та персонал для збору, зберігання, обробки, пошуку, аналізу й передачі інформації. Вона функціонує для досягнення цілей та виконання завдань, поставлених перед ДПІ, і є основою для розвитку сучасних електронних сервісів, спрямованих на підвищення ефективності та зручності податкового адміністрування.

Головна мета діяльності інформаційно-аналітичної системи у державних податкових інспекціях полягає в тому, щоб перетворити початкові дані на похідну, підсумкову інформацію, яка стане основою для підготовки відповідних управлінських рішень.

7. Запропоновано напрями вдосконалення процесів інформатизації податкової системи України шляхом дослідження сучасних світових тенденцій та застосування Internet-технологій у сфері інформатизації податкових органів в умовах здійснення інформаційної політики держави які полягають у створенні інтегрованої корпоративної мережі для органів податкової інспекції України, яка включає можливість передавання голосу, факсу, даних та відеосигналів як у дротових, так і в бездротових режимах, є ключовим кроком у вдосконаленні технічної та інформаційної інфраструктури. Це допоможе створити ефективну, безпечну та стабільну телекомунікаційну інфраструктуру, яка стане основою для досягнення цілей модернізації податкової служби України.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Арістова І. В. Державна інформаційна політика: організаційно-правові аспекти. Харків : Вид-во Харк. нац. ун-ту внутр. справ, 2000. 365 с.
2. Бакуменко В. Д. Загальні моделі уявлення суб'єкт-об'єктних відносин у соціальних системах. Актуальні проблеми державного управління : зб. наук. пр. Укр. акад. держ. упр. при Президентові України : Одеський філіал. 2000. Вип. 4. С. 73–80.
3. Баровська А. В. Механізми реалізації державної інформаційної політики у сфері європейської інтеграції : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. держ. упр.: спец. 25.00.02 «Механізми державного управління». - Акад. муніцип. упр. К., 2010. 20 с.
4. Березовська І.Р. Поняття і характеристика структурних елементів механізму застосування адміністративно-правових засобів забезпечення інформаційної безпеки України. Науковий вісник національної академії внутрішніх справ. 2013. № 2. С. 31–35.
5. Блищик Л.П. Інформаційне забезпечення діяльності суб'єктів податкових правовідносин. Науковий вісник Національного університету ДПС України (економіка, право). 2012. № 2 (57). С. 163–168.
6. Біла С.О. Механізми впливу суспільства на державну інформаційну політику. Державне регулювання економічних процесів в умовах глобалізації. Х. С.А.М. 2011. С. 14–17.
7. Бутко М. П. Інформаційно-аналітичне забезпечення діяльності органів виконавчої влади та місцевого самоврядування. Наук.-техн. інформація. 2002. № 1. С. 3–5.
8. Єдиний веб-портал органів виконавчої влади України. ДПС: Єдиний рахунок працює. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/dps-yediniy-rahunok-prasyuue>
9. Єдиний веб-портал органів виконавчої влади України. ДПС: запускає новий сервіс «infoTAX». URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/dps-zapuskaye-novij-servis-infotax>

10. Закон України «Про Концепцію Національної програми інформатизації». із змінами, внесеними згідно із Законом № 3421–IV (3421– 15) від 09.02.2006. № 22. ст. 199.

11. Закон України «Про Загальнодержавну програму «Електронна Україна» на 2005–2012 роки»: проект від 15.04.2004 р. №5414. URL:http://search.ligazakon.ua/1_doc2.nsf/link1/ed_2004_04_15/ID46E00A.html#.

12. Закон України «Про захист інформації в інформаційно-телекомунікаційних системах»: від 31 трав. 2005 р. № 2594. Відом. Верховної Ради України. 2005. № 26. Ст. 347.

13. Закон України «Про інформацію»: від 2 жовт. 1992 р. № 2657. Відом. Верховної Ради України. 1992. № 48. Ст. 650.

14. Закон України «Про Концепцію Національної програми інформатизації»: від 4 лют. 1998 р. № 75 (із змінами, внесеними згідно з Законом України від 9 лют. 2006 р. № 3421). Відом. Верховної Ради України. 1998. № 27/28. Ст. 182.

15. Закон України «Про Основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007–2015 роки» : від 9 січ. 2007 р. № 537. Відом. Верховної Ради України. 2007. № 12. Ст. 102.

16. Закон України «Про телекомунікації». Відомості Верховної Ради України. 2004. № 12. Ст. 155.

17. Закон України «Про Національну програму інформатизації». Відомості Верховної Ради України. 1998. № 27–28. Ст. 181.

18. Закон України «Про порядок висвітлення діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування в Україні засобами масової інформації». Відомості Верховної Ради України. 2006. N 13. Ст. 109.

19. Коваль Р. А. Інформаційно-аналітичне забезпечення діяльності органів влади [Текст]: автореф. дис. канд. наук з держ. управління: спец.25.00.02. Харків. 2008. 20 с.

20. Конвенція про захист прав людини та основних свобод.

Практика Європейського суду з прав людини. 1999. №1.

21. Конституція України: Прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 черв. 1996 р. К.: Преса України, 1997. 77 с.

22. Линник Г.М. Адміністративно-правове регулювання інформаційної безпеки України: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня кандидата юридичних наук: 12.00.07 «Адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право». Київ, 2010. 26 с.

23. Ліпкан В.А. Інформаційна безпека України в умовах євроінтеграції [навч. посібник]. В.А. Ліпкан, Ю.Є. Максименко, В.М. Желіховський. К.: КНТ, 2006. 280 с.

24. Лопатін С.І. Адміністративно-правові відносини у сфері забезпечення права громадян на інформацію: автореф. дис. на здобуття наук. ступ. канд. юрид. наук: 12.00.07 «Адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право». Київ, 2010. 22 с.

25. Марущак А. І. Інформаційне право: регулювання інформаційної діяльності : навч. посіб. К. : Видавничий дім «Скіф»: КНТ, 2008. 344 с.

26. Марущак А. І. Інформаційне право: Доступ до інформації: Навчальний посібник . А. І. Марущак. К.: КНТ, 2007. 532 с.

27. Матвієнко О. Концепція менеджменту інформаційних систем у контексті загальних проблем інформатизації суспільства. Вісн. Кн. палати, 2002. № 10. С. 17–20.

28. Мельник П. Становлення фінансово-правової інформатики у сфері оподаткування . П. Мельник, В. Попович, В. Цимбалюк. Правова інформатика. 2004. № 3. С. 7-15.

29. Мельников О. Ф. Автоматизація і застосування комп'ютерних технологій в управлінській діяльності. Актуальні питання організації навчання і методики викладання в системі підвищення кваліфікації державних службовців : матеріали міжнар. наук.-практ. конф. К. : УАДУ, 1998. С. 144–150.

30. Мерзляк А. В. Інформаційні системи та інформаційне забезпечення державного управління. Зб. наук. пр. ДонДУУ: «Управління

діяльністю органів державної влади». Серія «Державне управління» Т.VII Вип.71. Донецьк 2009. С 109–117.

31. Міжнародний досвід: адміністрування податків в Європі та в Україні. URL: http://www.sta.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id.

32. Національний реєстр електронних інформаційних ресурсів. URL: <https://e-resources.gov.ua/#/Catalog>

33. Новий словник іншомовних слів. Укладання і передмова О. М. Сліпущко. 20000 слів. К. : Аконіт, 2008. С. 740.

34. Одінцова Г. С. Теорія та історія державного управління : навч. Посіб. Г. С. Одінцова, В. Б.Дзюнджюк, Н. М.Мельтюхова. К. : «Видавничий дім «Професіонал», 2008. 288 с.

35. Офіційний сайт ДПС. Вдосконалення онлайн-комунікації з платниками податків та уточнення окремих положень законодавства. URL: <https://tax.gov.ua/media-tsentr/novini/772791.html>

36. Податковий кодекс України: Закон України від 02.12.2010 р. № 2755-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>

37. Попович В. Проблеми інформатизації адміністрування податкових правовідносин в Україні як напрямок фінансово-правової інформатики В. Попович, Т. Скоромцева, В. Цимбалюк. Правова інформатика. 2005. № 3 (7). С. 48-59.

38. Про електронний цифровий підпис. - Закон України від 22 трав. 2003 р. № 852. Відом. Верховної Ради України. 2003. № 36. Ст. 276.

39. Про затвердження місії та Стратегічного плану Державної податкової служби України на 2022 – 2024 роки. Із змінами, внесеними наказами ДПС від 17.08.2022 № 544, від 14.02.2023 № 112, від 13.03.2023 № 167, від 09.01.2024 № 15. URL: <https://tax.gov.ua/diyalnist-/zakonodavstvo-pro-diyalnis/nakazi-pro-diyalnist/77553.html>

40. Постанова Верховної Ради України «Про прийняття за основу проекту Закону України про Концепцію державної інформаційної політики» від 11 січня 2011 року URL: search.ligazakon.ua>l_doc2.nsf/link1/T113590.html.

41. Почепцов Г. Г. Інформаційна політика : навч. посіб. Г. Г. Почепцов, С. А. Чукут. К. : Знання, 2006. - 663 с.
42. Про затвердження Порядку періодичного подання інформації органам державної податкової служби та отримання інформації зазначеними органами за письмовим запитом : постанова Кабінету Міністрів України від 27 груд. 2010 р. № 1245 URL: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=1245-2010-%EF&new=1>
43. Про Національну програму інформатизації: Закон України від 04.02.1998 р. № 74/98-ВР URL: zakon.rada.gov.ua.
44. Про затвердження Типового порядку здійснення електронного документообігу в органах виконавчої влади: Постанова Кабінету Міністрів України від 28.10.2004 р. № 1453 URL: zakon.rada.gov.ua.
45. Порядок взаємодії між Єдиним державним реєстром юридичних осіб та фізичних осіб – підприємців та інформаційними системами Державної податкової служби України, обміну документами в електронній формі: Наказ Міністерства юстиції України, Міністерства фінансів України від 09.10.2015 р. № 1918/5/869 URL: zakon.rada.gov.ua.
46. Про затвердження Стратегічного плану розвитку ДПС України на 2015-2018 роки: Наказ ДПС України від 12.02.2015 р. № 80 URL: <http://sta-sumy.gov.ua>.
47. Про затвердження місії та Стратегічного плану Державної податкової служби України на 2022 – 2024 роки. Із змінами, внесеними наказами ДПС від 17.08.2022 № 544, від 14.02.2023 № 112, від 13.03.2023 № 167, від 09.01.2024 № 15. URL: <https://tax.gov.ua/diyalnist-/zakonodavstvo-pro-diyalnis/nakazi-pro-diyalnist/77553.html>
48. Сайт української універсальної біржі. Перелік акредитованих центрів сертифікації ключів. URL: <https://tender.uub.com.ua/page/acsk>
49. Словник іншомовних слів: 23 000 слів та словосполучень уклад.: Л.О. Пустовіт, О.І. Скопенко, Г.М. Сюта, Т.В. Цимбалюк. К. : Довіра, 2000. 1018 с.
50. Старіш О. Г. Інформаційна політика держави в контексті

глобалізації: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня доктора політичних наук: спец. 23.00.03 «Політична культура та ідеологія». Старіш О. Г. Київ. 2008. 40 с.

51. Стаценко-Сургучова І. С. Концепція модернізації інформаційно-аналітичної служби податкових органів України шляхом інформатизації оперативної діяльності. І. С. Стаценко-Сургучова. Підприємництво, господарство і право. 2006 (132). № 12. С. 21-22.

52. Стаценко-Сургучова І. С. Забезпечення інформаційної безпеки в органах державної податкової служби. І. С. Стаценко-Сургучова. Держава та регіони. 2007. № 1. С. 326-328.

53. Статистичний щорічник України за 2020 рік. Київ: Державний комітет статистики України, 2021. 240 с. URL: https://ukrstat.org/uk/druk/publicat/Arhiv_u/01/Arch_Ukr_.htm

54. Стаценко-Сургучова І. Правове забезпечення інформаційно-аналітичної діяльності в системі органів державної податкової служби України. І. Стаценко-Сургучова, Підприємництво, господарство і право. 2006 (130). № 10. С. 61-64.

55. Степанов В. Ю. Державна інформаційна політика : проблеми та перспективи: [Текст] : монографія. В. Ю. Степанов. Харків : Вид-во «С. А. М.», 2011. 548 с.

56. Степанов В. Ю. Інформаційна політика: концептуальні засади формування та розвитку [Текст] . В. Ю. Степанов. Теорія та практика державного управління : [зб. наук. пр.]. Нац. акад. держ. упр. при Президентові України, Харк. регіон. ін-т держ. упр. Х., 2010. Вип. 3. С. 13–17.

57. Степанов В. Ю. Механізми формування та реалізації державної інформаційної політики в сучасних умовах [Текст]. В. Ю. Степанов. Держава та регіони. 2010. № 2. С. 122–126.

58. Степанов В. Ю. Державна інформаційна політика в умовах розвитку суспільства [Текст]. В. Ю. Степанов. Інвестиції: практика та досвід. 2010. № 5. С. 78–80.

59. Степанов В. Ю. Державна інформаційна політика: концептуальні напрями розвитку на сучасному етапі [Текст]. В. Ю. Степанов. Держава та регіони. Сер. Держ. упр. 2010. № 1. С. 114–118.
60. Степанюк О. І. Відповідальність юридичних осіб за податкові правопорушення. О. І. Степанюк. Тернопіль, 2001. 160 с.
61. Цимбалюк В. С. Інформаційне право : концептуальні положення до кодифікації інформаційного законодавства : монографія. В.С. Цимбалюк. К. : Освіта України, 2011. 426с.
62. Цимбалюк В. С. Інформаційне право (основи теорії і практики). [Монографія]. В.С. Цимбалюк. К : «Освіта україни», 2010. 388 с.
63. Штиршов О. М. Верба С. М. Державне управління процесами міжнародного співробітництва України в сфері інформаційних відносин. Публічне управління та регіональний розвиток. № 9 (2020). URL: <https://doi.org/10.34132/pard2020.09.10>
64. Яременко О.І. Інформаційні відносини як предмет правового регулювання: теоретичний аспект. Вісник Хмельницького інституту регіонального управління та права. Науковий часопис, 2004. № 1-2 (9-10). С. 156–161.
65. Web-представництво Європейської організації податкових адміністрацій URL: <http://www.iota-tax.org/>
66. Ярошенко Ф.О. Трансформація державної податкової служби України: монографія. Ф.О. Ярошенко. Ірпінь : Національна академія ДПС України, 2004. - 368 с.
67. Caldwell B. Media Conscience And Accountability. A Free Press: rights and responsibilities. United States Information Agency. June 24, 1997 URL: <http://portal.grsu.by/portal/LIBRARY/CD 1/media /freepr/ essay2.htm>.
68. Castells M. The Information Age: Economy, Society and Culture: End of Milenium. Maiden (Ma.) Oxford: Blackwell Publ., 1998;
69. Dordick H. S., Wang G. The Information Society: A Retrospective View. Newbury Park L., 1993.
70. Drucker P. F. The Next Information Revolution. Forbes ASAP.

1998. August 24.

71. Dziundziuk V. Possibilities and Threats Caused by the Development of Information Society. Research papers of Kaunas University of Technology "Public Policy and Administration". 2010. Nr. 33. P. 9–22.

72. Masmoudi M. The new world information order. New York, 1983; Masuda Y. The information society as postindustrial society. Washington, DC: World Future Society, 1983.